

KINNITATUD
27.03.2015
käskkirjaga nr 1-4.2/15/163

MUUDETUD
Keskkonnaameti
14.04.2023
korraldusega nr 1-3/23/143

Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	4
1.1. Ala iseloomustus	4
1.2. Maakasutus.....	4
1.3. Huvigrupid	6
1.4. Kaitsekord	7
1.5. Uuritus.....	8
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud.....	8
1.5.2. Riiklik seire	9
1.5.3. Inventuuride ja seirete vajadus	10
2. MAALASTI LOODUSKAITSEALA KAITSEVÄÄRTUSED JA KAITSEMEETMED	11
2.1. Elustik	11
2.1.1. Linnud	11
2.1.1.1. Suur-konnakotkas.....	11
2.1.1.2. Väike-konnakotkas.....	13
2.1.1.3. Laanerähn.....	13
2.1.1.4. Rohunepp	14
2.1.1.5. Musträhn	15
2.1.1.6. Roo-loorkull ja soo-loorkull.....	15
2.1.1.7. Rukkirääk	16
2.1.1.8. Läbirändel peatuvad linnud.....	17
2.1.2. Imetajad.....	18
2.1.2.1. Saarmas	18
2.1.3. Putukad.....	19
2.1.3.1. Vareskaera-aasasilmik	19
2.1.3.2. Suur-kuldtiib	20
2.1.3. Taimed.....	20
2.1.3.1. Juurduv kõrkjas	21
2.2. Elupaigad	21
2.2.1. Jõed ja ojad (6450)	22
2.2.2. Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*).....	23
2.2.3. Lamminiidud (6450)	24
2.2.4. Liigirikkad madalsood (7230*).....	25
2.2.5. Vanad loodusmetsad (9010*).....	25
2.2.6. Rohunditerikkad kuusikud (9050).....	26

2.2.7. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	27
3. MAALASTI LOODUSKAITSEALA VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA KÜLASTUSKORRALDUS	28
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	29
4.1 Tegevuste kirjeldus	29
4.1.1. Elupaikade hooldus- ja taastamistööd	29
4.1.1.1. Madal soo loodusliku veerežiimi taastamistööd	29
4.1.1.2. Poollooduslike koosluste hooldamis- ja taastamistööd.....	30
4.1.2. Kaitseala tähistamata piirilõikude tähistamine.....	32
4.2 Eelarve	33
5. KAITSEKORRALDUSKAVA TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE JA UUENDAMINE..	35
6. KASUTATUD MATERJALID	37
LISAD.....	39
Lisa 1. Maalasti looduskaitseala kaitse-eeskiri	39
Lisa 2. Maalasti looduskaitseala kaart	44
Lisa 3. Maalasti looduskaitseala kaitse-eesmärkide ja väärtuste koondtabel	45
Lisa 4. Maalasti looduskaitseala elupaigatüübid.....	50
Lisa 5. Kaitsekorralduskava avalikustamise materjalid.....	51

Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava on koostatud aastateks 2015 – 2024. Kava koostamisel lähtuti 2009 aastal läbiviidud välitöödel kogutud andmetes, mida täpsustati Keskkonnaameti poolt kaitsekorralduskava koostamise käigus. Kaitsekorralduskava koostamisel juhenduti Eesti Vabariigi kehtivast seadusandlusest ja Kaitsekorralduskava koostamise juhendist. Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava on ühtlasi ka Maalasti loodusala kaitsekorralduskava.

Vastavalt looduskaitseseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava kaitstavate loodusobjektide alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*)- selle kaitsekorrast, kaitseeesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava on koostanud Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist Meelis Suurkask (tel: 516 4997, meelis.suurkask@keskkonnaamet.ee)

Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava projekt oli avalikuks aruteluks Keskkonnaameti kodulehel ajavahemikul 27. oktoobrist 9. novembrini 2014. Avaliku väljapaneku teade ilmus ajalehtedes "Sakala" ("Sakala" 23. oktoober 2014). Valminud kaitsekorralduskava avalik tutvustus ja arutelu toimus 11. novembril 2014. Toimunud koosoleku protokoll on esitatud lisas 5.

1. SISSEJUHATUS

1.1. Ala iseloomustus

Maalasti looduskaitseala asub Viljandi maakonnas Kõo vallas Saviaugu, Kangrussaare, Maalasti, Venevere ja Unakvere külas ning Suure-Jaani vallas Ülde ja Kurnuvere külas. Looduskaitseala pindala on 527,9 ha. Looduskaitseala kaart on toodud lisa 1. Ala võeti kaitse alla 2013 aastal, et kaitsta väärtuslikke soo- ja metsaelupaiku. Valdavalt on ala kaetud madalsoode ja metsadega. Domineerivad perioodiliselt üleujutatud madalsood, mis on osaliselt kraavitatud ja kuivendusest mõjutatud. Kaitseala tuumiku moodustab Navesti jõgi ning Navesti jõe lammorg. Jõelammil laiuvad madal- ja luhasood ning lammiveergudel kasvavad soised metsad.

Maalasti looduskaitseala kaitse-eesmärkideks on kaitsta:

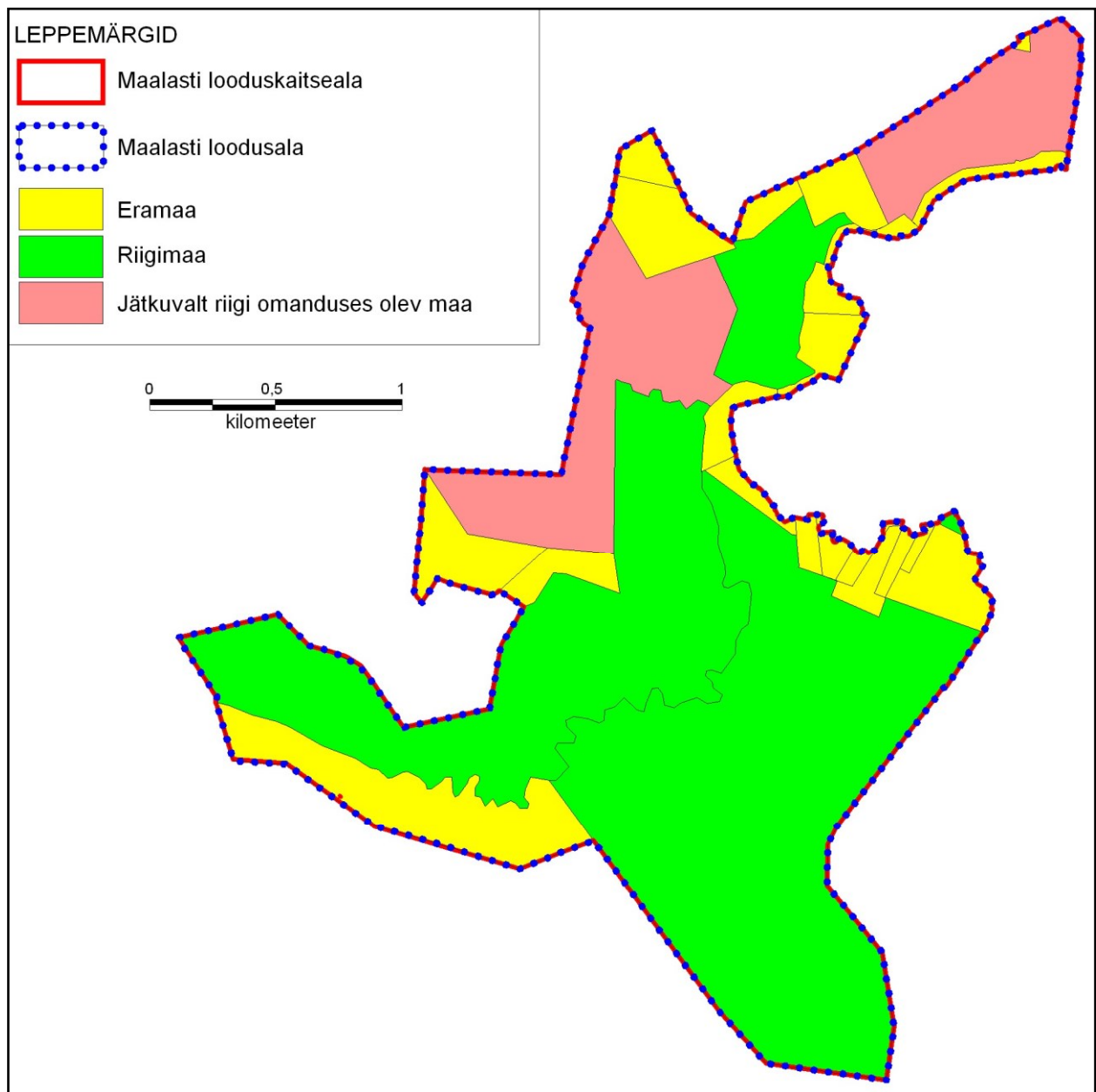
- 1) metsa-, madalsoo- ja poollooduslike koosluste elustiku mitmekesisust ning kaitsealuste liikide elupaiku;
- 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisa. Need on jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavaestel muldadel (6270), lamminiidud (6450), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*);
- 3) liike, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab II lisa. Need on vareskaera-aasasilmik (*Coenonympha hero*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*) ja saarmas (*Lutra lutra*);
- 4) kaitsealuseid linnuliike suur-konnakotkast (*Aquila clanga*), väike-konnakotkast (*Aquila pomarina*), laanerähni (*Picoides tridactylus*), mustrahni (*Dryocopus martius*), roo-loorkulli (*Circus aeruginosus*), soo-loorkulli (*Circus pygargus*), rohuneppi (*Gallinago media*) ja rukkirääku (*Crex crex*);
- 5) kaitsealust taimeliiki juurduvat kõrkjat (*Scirpus radicans*); 6) rändlindude peatuspaiku.

Vabariigi Valitsuse 23. aprilli 2009. a korralduse nr 148 „Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004 a korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” muutmine“ lisa 1 punkti 2 alapunkti 209 kohaselt hõlmab Maalasti looduskaitseala Maalasti loodusala (EE0080578), kus tegevuste kavandamisel tuleb hinnata nende mõju kaitseeesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Euroopa nõukogu loodusdirektiivide alusel moodustatud Natura 2000 võrgustik haarab alasid, kus kaitstakse Euroopa Liidus haruldasi elupaiku ja ohustatud liike. Maalasti loodusala on moodustatud, et kaitsta loodusdirektiivis nimetatud 6 elupaigatüüpi, Need on jõed ja ojad (3260), lamminiidud (6450), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Maalasti loodusala piir langeb kokku (ühtib) Maalasti looduskaitseala piiriga.

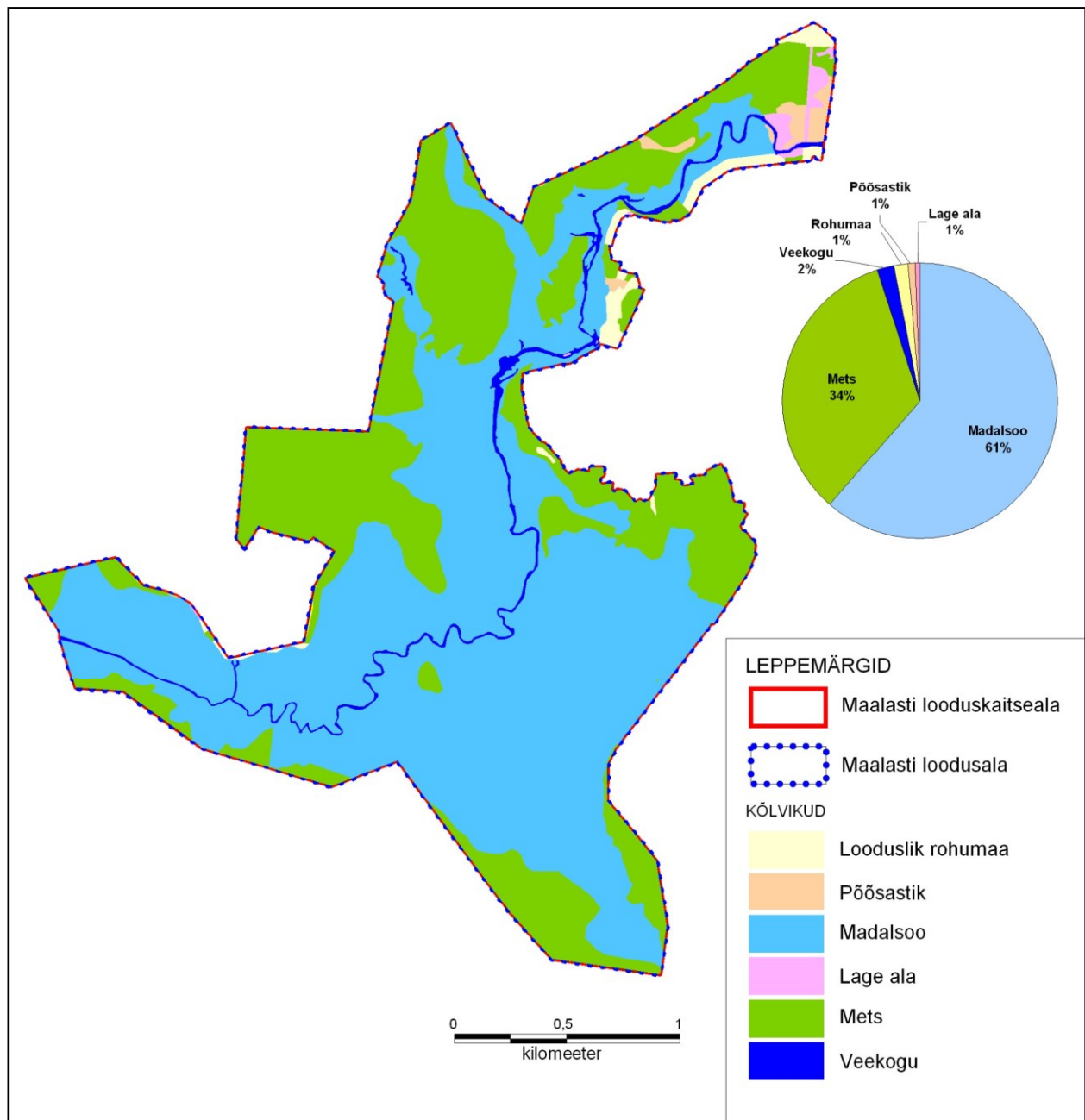
1.2. Maakasutus

Maalasti looduskaitseala pindala on 527,9 hektarit, sellest eramaad on 114,2 hektarit (21 maaüksust), riigimaad on 323,9 ha (4 maaüksust) ja jätkuvalt riigi omandis olevat maad 89,8 hektarit (joonis 1).

Joonis 1. Maalasti looduskaitseala maaomand.

Eesti põhikaardi andmetel moodustab kõlvikuliselt kõige suurema osa kaitseala maast madalsoo (61% kaitseala pindalas), sellele järgneb metsamaa (34%) ja veekogud, mis moodustavad kaitseala pindalast 2%. Looduslikud rohumaad moodustavad kaitseala pindalast ligikaudu 1% (joonis 2).

Joonis 2. Maalasti looduskaitseala kõlvikud.

1.3. Huvigrupid

Maalasti looduskaitseala korraldamisel on oluline arvestada kohaliku kogukonna huvidega ja kaasata kohalikke elanikke aktiivselt osalema kaitseala kaitse korraldamisse. Looduskaitseala igapäevatoos ja strateegiate väljatöötamisel tuleb teha koostööd erinevate huvigruppidega.

- **Keskkonnaamet** – Kaitseala valitseja. looduskaitseala kaitseväärtuste säilimine, liigilise mitmekesisuse ja kaitsealuste liikide soodsa seisundi tagamine ja võimalusel paranemine. Looduskaitseala kaitseväärtuste säilimiseks vajaminevate tööde teostamine/korraldamine.
- **Riigimetsa Majandamise Keskus** – Riigimaal asuvate looduskaitsealaste väärtuste säilimise ja soodsa seisundi tagamine, loodushoiutööde läbiviija riigi maadel, piiritähiste paigaldaja ja hooldaja. Laiemalt on RMK huvi loodusala jääva riigimaa haldamine.

- **Maaomanikud ja piirkonna kohalikud elanikud** – kaitsealal asub 21 eraomandis olevat maaüksust kogupindalaga 114,2 ha. Piirkonna elanikud on huvitatud ala jätkuvast kasutusest marjade ning seente korjamiseks. Maaomanikud on huvitatud luhaniitude kasutuselevõtust. Maaomanikud ei soovi kaitsealal asuvate eramaade ning kaitsealaga piirnevate alade märjemaks muutumist ning soostumist.
- **Matkajad, loodusehuvilised, matkakorraldajad** – Maalasti looduskaitseala läbivad paadimatkaajad mööda Navesti jõge. Traditsiooniline randumispaik on Venevere maantesilla juures.
- **Keskkonnaagentuur (KAUR)** – Loodusala puudutava seireinfo kogumine ja analüüsimine. Eluslooduse seire.
- **Omavalitsused** – Looduskaitseala potentsiaali rakendamine piirkonna arenguks. Tulubaasi suurendamine, tööhõive kasv ja seeläbi sotsiaalse heaolu kasv.
- **Kalamehed** – Harrastuskalapüük.
- **Jahimehed** – Jahipidamine.

1.4. Kaitsekord

Maalasti looduskaitseala maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks (lisa 2).

Inimestel on lubatud viibida ning korjata marju, seeni ja teisi metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud ajavahemikul 15. märtsist 31. augustini Maalasti sihtkaitsevööndis. Kaitseala vetel on lubatud kalapüük. Telkimine ja lõksetegemine kaitsealal on lubatud paikades, mis on selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ja tähistatud. Telkimine ja lõksetegemine õuemaal on lubatud omaniku loal. Kaitsealal on lubatud jahipidamine ulukite arvukuse reguleerimise eesmärgil, välja arvatud Maalasti sihtkaitsevööndis ajavahemikul 15. märtsist 31. augustini. Linnujaht on kogu kaitsealal keelatud.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel, käesoleva kaitse-eeskirjaga lubatud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, liinirajatiste hooldamisel ning maatulundusmaal metsa- ja põllumajandustöödel.

Kaitseala veekogudel on lubatud sisepõlemismootorita ujuvvahendiga sõitmine. Sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Kaitsealal on kaks sihtkaitsevööndit: Maalasti sihtkaitsevöönd ja Navesti sihtkaitsevöönd. Maalasti sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsakoosluste liikide ja vanuse struktuuri ning looduse mitmekesisuse säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on rohunditerikkad kuusikud, vanad loodumetsad ning soostuvad ja soolehtmetsad. Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on suur-konnakotkas, väike-konnakotkas ja laanerähn.

Maalasti sihtkaitsevööndis on keelatud inimeste viibimine ajavahemikul 15. märtsist 31. augustini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Navesti sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsa-, madalsoo-, jõgede ja ojade ning poollooduslike koosluste elustiku mitmekesisuse ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on jõed ja ojad, liigirikkad niidud lubjavaestel muldadel, lamminiidud, liigirikkad madalsood, vanad loodusemetsad, rohunditerikkad kuusikud ning soostuvad ja soolehtmetsad. Liigid, mille isendite elupaiku ja kasvukohti kaitstakse, on rohunepp, laanerähn, musträhn, roo-loorkull, soo-loorkull, rukkirääk, suur-kuldtiib, vareskaera-aasasilmik, saarmas ja juurduv kõrkjas.

Navesti sihtkaitsevööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel vajalik nende ilme ja liigikoosseisu säilimist tagav tegevus nagu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või raadamine.

Navesti sihtkaitsevööndis on madalsookoosluste taastamiseks vajalik kraavide sulgemine.

Kaitsealal on Venevere piiranguvöönd. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on kaitsta ja säilitada looduse mitmekesisust, liigirikkeid niitusid lubjavaestel muldadel ja lamminiite.

Piiranguvööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel vajalik nende ilme ja liigikoosseisu säilimist tagav tegevus nagu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või raadamine.

1.5. Uuringud

1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Maalasti looduskaitsealal on läbi viidud uuringud kaitseala moodustamiseks.

Korts, T. 2009. Maalasti Natura variala. Imetajate inventeerimine looduskaitseala moodustamiseks. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
Inventuuri tulemusena saadi ülevaade Maalasti looduskaitseala imetajatest. Kokku registreeriti Maalasti looduskaitsealal 29 imetajaliiki, nendest 5 on looduskaitse all (saarmas, põhja-nahkhiir, Brandti lendlane, veelendlane, habelendlane).

Leivits, M. 2009. Maalasti projekteeritava kaitseala käsitiivalised. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
Inventuuri käigus täpsustati käsitiivaliste levikut looduskaitsealal

Merivee, O. 2009. Maalasti projekteeritava kaitseala linnustiku inventeerimine. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
Inventuuri tulemusena saadi ülevaade Maalasti looduskaitseala linnustikust. Maalasti looduskaitsealal on kohatud 89 linnuliiki, nendest 26 on looduskaitsealused liigid ja 17 on linnudirektiivi I lisas nimetatud liigid.

Suurkask, P. 2009. Maalasti projekteeritava kaitseala botaaniline inventuur. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
Inventuuri tulemusena saadi ülevaade Maalasti looduskaitseala taimestikust. Maalasti looduskaitsealal kasvab 400 soontaimeliiki, millest 9 on kaitsealused liigid (juurduv

kõrkjas, vööthuul-sõrmkäpp, kahkjaspunane sõrmkäpp, soo-neiuvaip, suur-käopõll, pruunikas pesajuur, tähk-rapuntsel, kahelehine käokeel, lodukannike).

Suurkask, P. 2009. Maalasti projekteeritava kaitseala elupaikade inventeerimine. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.

Inventuuri tulemusena täpsustati Maalasti looduskaitseala esinevate elupaigatüüpide levikut. Kaitseala territooriumist moodustavad loodusdirektiivi elupaigad 84%. Kaitseala kõige väärtuslikum elupaik on liigirikas madalsoo (7230), mis moodustab kaitseala pindalast 47%. Metsaelupaigad moodustavad kaitseala pindalast 24% ja lamminiidud koos niiskuslembese kõrgrohustuga 12,5%. Kaitseala pindalast.

Suurkask, P. 2009. Maalasti projekteeritava kaitseala päevaliblikad ja kiilid. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.

Inventuuri tulemusena saadi esmane ülevaade Maalasti looduskaitsealal esinevatest päevaliblikatest ja kiilidest. Maalasti looduskaitsealal registreeriti 33 liiki päevaliblikaid ja 12 liiki kiililisi. Päevaliblikatest tuvastati vareskaera-aasasilmiku ja suur-kuldtiiva esinemine.

1.5.2. Riiklik seire

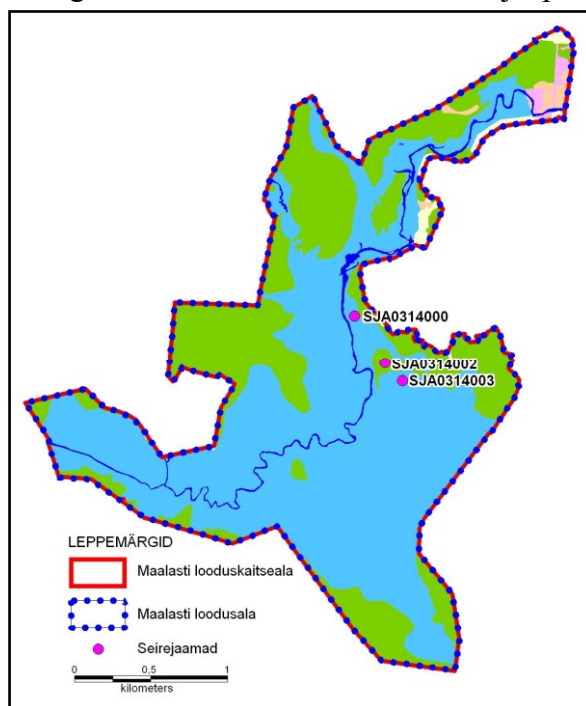
Keskkonnaregistri andmete kohaselt teostatakse Maalasti looduskaitsealal ühte seireprogrammi neljas seirejaamas (joonis 3). Maalasti looduskaitsealal teostatakse ohustatud taimekoosluste (Natura 2000 kooslused) seire (SJA0314000, SJA0314001, SJA0314002, SJA0314003; seirejaamad SJA0314000 ja SJA0314001 langevad kaardil kokku ning neid kaardil ei erista).

Ohustatud taimekoosluste seire Maalasti looduskaitsealal luhaniitude ja madalsoode taimekoosluste seiret. Ohustatud taimekoosluste seire allprogrammi eesmärk on anda ülevaade Natura 2000 alade ja elupaigatüüpide seisundist. Vaatlustel lähtutakse seisundi hinnangust, mis annab ülevaate kooslusse kuuluvate haruldaste ja ohustatud liikide, nende populatsioonide ja koosluste endi kui terviku seisundi kohta. Seire käigus täidetakse seiretööde läbiviija poolt vastavale kooslusetüübile väljatöötatud andmevorm, kuhu muuhulgas märgitakse uuritava ala looduskaitsealine väärtus, hinnang funktsioonide säilimisele, ala ohustatusele, olemasoleva inimõju laad ja tugevus jne.

Seisundiseire võimaldab varakult teada anda olulistest muudatustest eluslooduses, hoiatada ohtlikest tendentsidest või mõjuritest, mis võivad viia liikide või koosluste kadumiseni.

Riikliku seiret korraldab Keskkonnaagentuur. Natura 2000 seiret teostavad lepingulisel alusel Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Tallinna Botaanikaaed, Pärandkoosluste Kaitse Ühing.

Seire toimub vastavalt riikliku seire programmile. Täpne seireprogramm on väljatöötamisel. Tegevus on planeeritud 2. prioriteedi tööna.

Joonis 3. Maalasti looduskaitseala seirejaamad.

1.5.3. Inventuuride ja seirete vajadus

Riiklik seire

1. Väike-konnakotka ja suur-konnakotka seire.

Perioodiline seire väike-konnakotka pesitsemisedukuse hindamiseks ning suur-konnakotka taaspesitsemise tuvastamiseks (pesitsusedukuse hindamiseks) Maalasti looduskaitsealal.

Toimub vastavalt riikliku seire programmile. Tegevus on planeeritud 2. prioriteedi tööna.

2. Rohunepi seire.

Perioodiline seire rohunepi populatsiooni seisundi hindamiseks. Seire hõlmab Maalasti looduskaitseala madalsooalasid ja toimub vastavalt riikliku seire programmile. Tegevus on planeeritud 2. prioriteedi tööna.

Tulemusseire

1. Rukkiräägu seire.

Rukkiräägu seire viiakse läbi üks kord kaitsekorraldusperioodi lõpus. Seiret teostatakse kogu kaitseala ulatuses. Rukkiräägu arvukuse abil hinnatakse poollooduslike koosluste seisundit ja kaitse korraldamise edukust. Tegevus on planeeritud 2. prioriteedi tööna.

2. Päevaliblikate tulemusseire

Hindamiseks kaitsealuste liikide vareskaera-aasasilniku ja suur-kuldtiiva seisundit kaitsealal viiakse kaitsekorraldusperioodi lõpus läbi kogu kaitseala hõlmav päevaliblikate uuring.

Uuring hõlmab ca 7 välitööpäeva kaitseala erinevates osades liblikate lendeperioodil. Tegevus on planeeritud 2. prioriteedi tööna.

3. Juurduva kõrkja leviku kaardistamine

Hindamiseks kaitsealuse liigi seisundit ja levikut kaitsealal, viiakse kaitsekorraldusperioodi lõpus läbi liigi kasvukohtade kaardistus. Kaardistus hõlmab kogu kaitseala liigile sobivaid elupaiku. Kaardistamisel märgitakse liigi leiukoha GPS koordinaadid ning leiukoha punktide alusel moodustatakse kasvukoha polügoon. Välitöödel märgitakse leiukoha punktid optimaalse tihedusega, mis võimaldab piiritleda liigi kasvukoha polügooni. Tegevus on planeeritud 2. prioriteedi tööna.

2. MAALASTI LOODUSKAITSEALA KAITSEVÄÄRTUSED JA KAITSEMEETMED

2.1. Elustik

2.1.1. Linnud

Maalasti looduskaitsealal registreeriti 2009. aastal läbi viidud linnustiku uuringu käigus kokku 86 linnuliigi esinemine. Nendest kaitsealuseid liike oli 26, Eesti Punase Raamatu liike 7 ja Loodusdirektiivi I lisa liike 17 (Merivee 2009). Maalasti looduskaitseala kaitse-eesmärkideks on nimetatud 8 linnuliiki: suur-konnakotkas (*Aquila clanga*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), musträhn (*Dryocopus martius*), roo-loorkull (*Circus aeroginosus*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), rohunepp (*Gallinago media*) ja rukkirääk (*Crex crex*).

Lisaks kaitse-eesmärkides nimetatud liikidele on Maalasti looduskaitsealal registreeritud pesitsemas alljärgnevad kaitsealused linnuliigid: raudkull (*Accipiter nisus*) [LKS 3, EPN 8, LiD 1; KE-ei, LoA-ei]¹, laanepüü (*Bonasia bonasia*) [LKS 3, EPN 8, LiD-ei; KE-ei, LoA-ei], hiireviu (*Buteo buteo*) [LKS 3, EPN 8, LiD-ei; KE-ei, LoA-ei], lõopistrik (*Falco subbuteo*) [LKS 3, EPN 8, LiD-ei; KE-ei, LoA-ei], sookurg (*Grus grus*) [LKS 3, EPN 8, LiD 1; KE-ei, LoA-ei], väänkael (*Jynx torquilla*) [LKS 3, EPN 8, LiD-ei; KE-ei, LoA-ei], punaselg-õgija (*Lanius collurio*) [LKS 3, EPN 8, LiD 1; KE-ei, LoA-ei], suurkoovitaja (*Numenius arquata*) [LKS 3, EPN 8, LiD 2; KE-ei, LoA-ei], hallpearähn (*Picus canus*) [LKS 3, EPN 8, LiD 1; KE-ei, LoA-ei], rüüt (*Phuvalis apricaria*) [LKS 3, EPN 8, LiD 1 ja 2 ja 3; KE-ei, LoA-ei], täpikhuik (*Porzana porzana*) [LKS 3, EPN 8, LiD 1; KE-ei, LoA-ei], jõgitiir (*Sterna hirundo*) [LKS 3, EPN 8, LiD 1; KE-ei, LoA-ei], teder (*Tetrao tetri*) [LKS 3, EPN 7, LiD 1 ja 2; KE-ei, LoA-ei], kiivitaja (*Vanellus vanellus*) [LKS 3, EPN 8, LiD 2; KE-ei, LoA-ei]. Lisaks kaitsealal pesitsevatele liikidele on Maalasti looduskaitsealal kohatud alljärgnevaid kaitsealuseid linnuliike: jäälind (*Alcedo atthis*), valge toonekurg (*Ciconia ciconia*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), suitsupääsuke (*Hirundo rustika*).

Looduskaitseala kaitse-eesmärkides mitte nimetatud kaitsealuste linnuliikide kaitse on tagatud läbi elupaikade ning nn katusliikide kaitse. Maalasti looduskaitseala katusliikideks on laanerähn, musträhn rohunepp ja rukkirääk. Laanerähn ja musträhn on iseloomulikud liigid vanadele, bioloogiliselt mitmekesistele metsaelupaikadele. Koos nende liikidega elavad paljud vanade metsade liigid. Seega toimivad laanerähn ja musträhn teiste ohustatud (metsa)liikide suhtes katusliigina. Rohunepp ja rukkirääk on iseloomulikud liigid avatud rohumaadele: rohunepp rohkem madalsoodele ja lamminiitudele, rukkirääk lamminiitudele. Koos nimetatud liikidega elavad madalsoodes ja lamminiitudel mitmed kaitsealused liigid. Seega toimivad rohunepp ja rukkirääk teiste ohustatud liikide suhtes katusliigina.

2.1.1.1. Suur-konnakotkas

LKS 1, EPN 5, LiD 1; KE-jah, LoA-jah

Suur-konnakotkas (*Aquila clanga*) on inimpelglik lind. Suur-konnakotkas on levinud Euraasias ulatuslikul alal Ida-Euroopast Vaikse ookeanini. Kõikjal on see liik aga vähearvukas.

¹ LKS – Looduskaitsealade kohane kaitsekategooria; EPN – Eesti ohustatud liikide punase nimestiku ohukategooria; LiD – Linnudirektiivi lisa number; KE – looduskaitseala kaitse-eesmärk; LoA – Loodusala kaitseeesmärk

Maailmapopulatsiooni hinnatakse vaid umbes 3000 paari suuruseks. Sellest enamik asustab Venemaad ning Euroopas pesitseb alla tuhande paari, kuid arvukus ja levik on 20. sajandi jooksul järjest kahanenud (Meyburg & Keller 1997, Meyburg et al. 2001, BirdLife International 2004 a, b). 2012. aasta seisuga leidub Eestis 5-10 suur-konnakotka pesitsusterritooriumi, neist üle poolte on asustatud suur-ja väike-konnakotka segapaaride poolt (Kotkaklubi ja Eesti Ornitoloogiaühingu avaldamata andmed).

Suur-konnakotkale iseloomulikuks võib pidada pesitsemist siseveekogude lähedal (Lõhmus 2001). Suur-konnakotkas ehitab oma pesa soisesse metsa, eelistades madal soo ja lodu kasvukohatüüpe, pesa asub keskmiselt 850 m kaugusel veekogust. Pesapaigal (30 m ulatuses pesast) valdab puudest kask (moodustab keskmiselt 31,4% puustust), sageli leidub ka kuuske (21,4%), sangleppa (15,7%) ja haaba (11,4%), vähem halli leppa (8,2%) ning mändi (6,8%). Suur-konnakotka pesad on ehitatud üsna tihedasse väljakujunenud rindelisusega puustusse, mille keskmine vanus on 67,5 aastat, kõrgus 22,3 m ning liituvus 0,7. Pesapuu vanuseks on mõõdetud keskmiselt 88 aastat. Suur-konnakotka pesa paikneb metsaserva lähedal, keskmiselt 110 m servast, kaugus lähimast põllust on 270 m, teest 620 m ning majast 670 m (Lõhmus & Väli 2005). Ühel suur-konnakotkapaaril võib olla mitu pesa, mis asuvad üksteisest 390 – 1110 (keskmiselt 640) m kaugusel (Väli & Lõhmus 2000).

Suur-konnakotkas asustab häiringuteta elupaika teadaolevalt vähemalt kümme aastat ja tõenäoliselt kauemgi ning esinduslikel pesapaikadel on nende taasasustamise tõenäosus olemas. Arvestades liigi suurt pesapaigatruudust ja pesitsuspuistute teisi looduskaitselisi väärtusi, tuleb pesakohta kaitse all hoida hetkeni, kuni säilib liigile pesitsemiseks sobilik elupaik (puistu). Looduslikult võivad suur-konnakotka pesapuistud hävineda metsatulekahjude, tormide jt looduslike tegurite läbi. Elupaiga hea seisundi all mõeldakse olukorda, kus pesapuistu ning selle lähiümbrus on alles ja seal toimivad üksnes looduslikud protsessid.

Elupaiga heas seisundis hoidmiseks tuleb arvestada ka mõjutustega väljaspool püsielupaika. Vastavalt suur-konnakotka kaitse tegevuskavale (Nellis, Väli 2013) on elupaiga soodsa seisundi tagamiseks vaja arvestada alljärgnevate tingimustega:

1. Uusi hooneid ja rajatisi ei rajata pesa lähiümbrusesse so pesast 500 m kaugusele.
2. Tuulikuid ei püstitata ning tuuleparke ei rajajata pesapaigale lähemale kui 2 km.
3. Uusi kuivenduskraave ei rajata pesapaigale lähemal kui 1 km .
4. Lähemal kui 1 km olemasolevate kraavide hooldus- või uuendustööde planeerimisel tuleb põhjalikult hinnata selle tegevuse negatiivseid keskkonnamõjusid ja kaasata selle hinnangu andmiseks liigi elutingimusi tundvaid eksperte. 5. Karjääri ei rajata pesapaigale lähemal kui 1 km.

Natura standardandmebaasi kohaselt on suur-konnakotkas Maalasti looduslal püsivalt pesitsev liik. Seireandmete kohaselt on suur-konnakotka pesapaiga hõivanud väike-konnakotkas (Kotkaklubi 2011). Maalasti looduskaitseala lamminiitudel ning madal soodel käib toitumas tõenäoliselt Otiküla suur-konnakotka püsielupaigas pesitsev suur-konnakotkas (Merivee 2009). Tõenäosus, et Maalasti looduskaitsealal taaspesitseb suur-konnakotkas on suur, kuna pesapuistu ja ümbritsev elupaik on säilinud ja sobib suur-konnakotkale.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal pesitseb üks paar suurkonnakotkast.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal pesitseb üks paar suurkonnakotkast.

Mõjutegurid ja meetmed:

+Suur-konnakotka potentsiaalne pesapaik on säilinud ja tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.

– Toitumisalade võsastumine. *Meetmed:*

1. Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.
2. Madalsoo puhastamine võsast.
3. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.

2.1.1.2. Väike-konnakotkas

LKS 1, EPN 7, LiD 1; KE-jah, LoA-ei

Väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) elupaigaks on mosaiikne maastik, kus metsad vahelduvad niitude, karjamaade, põldude, jõeorgude ja soodega. Vähesse metsa ja intensiivse maakasutusega alasid, samuti suuri ühtlasi metsamassiive välditakse (Tucker 1994). Eestis võib ühe pesakonna kodupiirkonnaks pidada lihtsustatult ca 2 km raadiusega ala pesa ümber. Väike-konnakotkas eelistab tänapäeval jahti pidada niitudel, samuti lagedamatel luhtadel ja söötis põldudel (Lõhmus 2001). Väike-konnakotkas eelistab pesametsadena küpseid, ligi 80-aastaseid puustuid, millest pesitsemiseks valitakse välja suuremad ja tugevamad puud (Väli jt. 2012).

Liigi soodsa seisundi tagamiseks on vajalik looduslike rohumaade esinemine maastikus, kuna rohumaad (jõeluhad, pool-looduslikud rohumaad) on liigile oluline toitumisala. Väikekonnakotkas toitub pisiimetajatest, kahepaiksetest, lindudest, mistõttu toiduahela tipus olles on tundlik keskkonnamürkide suhtes. Pesapaigana on eelistatud rohumaade läheduses paiknevad vanametsatükid, kus leidub sobilikke pesapuid (Kotkaklubi 2011).

Maalasti looduskaitsealal pesitseb 1 paar väike-konnakotkast. Väike-konnakotkas on pesitsema asunud endisele suur-konnakotka pesitsusterritooriumile (Kotkaklubi 2011).

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paari väikekonnakotkast.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paari väike-konnakotkast.

Mõjutegurid ja meetmed:

+ Valdav osa kaitsealal väike-konnakotkale sobivad elupaigad ja toitumisalad on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse. – Toitumisalade võsastumine. *Meetmed:*

1. Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.
2. Madalsoo puhastamine võsast.
3. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.
4. Iga-aastane väike-konnakotka pesitsusedukuse seire.

2.1.1.3. Laanerähn

LKS 2, EPN 8, LiD 1; KE-jah, LoA-ei

Laanerähn (*Picoides tridactylus*) ehk kolmvarvas-rähn on Eesti mandriosas aastaringselt esinev väikesearvuline haudelind. Laanerähn elab suuremates loodusmaastikulaamades. Laanerähn eelistab vanemaid puustuid, milles on rohkelt kuivanud puid, soovitatavalt kuuski. Liik on levinud üle terve Eesti. Võttes aluseks 2010.–2011. aastal koostatud elupaigamudeli, võib laanerähni

arvukust hinnata Eestis 2000–3000 paarini. Igal talvel rändab põhja poolt Eestisse laanerähni liigikaaslasi, suurendades liigi kohapealset arvukust kaks kuni kolm korda. Laanerähni ohustab eelkõige intensiivne metsamajandus, mille käigus raiutakse maha okaspuu ülekaaluga vanad metsad, eemaldatakse neist sanitaarraiega laanerähnile olulised kahjustatud ja surnud puud või fragmenteeritakse metsaraie käigus sobivad elupaigad (Evestus, Nurmla 2012).

2009. aasta Maalasti looduskaitseala haudelinnustiku inventuuri andmetel elab Maalasti looduskaitsealal üks paar laanerähni (Merivee 2009). Liigi seisund kaitsealal paraneb elupaiga seisundi paranemisega. Laanerähnile sobivad elupaigad on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse ning vana loodusmetsa seisund paraneb loodusliku arengu tulemusena.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar laanerähni.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar laanerähni.

Mõjutegurid ja meetmed

+ **Laanerähni pesitsusterritoorium on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.**

– **Sobilike pesitsus- ja toitumisalade vähenemine**

Meetmed:

Vana loodusmetsa elupaigatüübi looduslikule arengule jätmine.

2.1.1.4. Rohunepp

LKS 2, EPN 6, LiD 1; KE-jah, LoA-ei

Rohunepp (*Gallinago media*) oli Eestis tavaline haudelind ja läbirändaja veel 19. sajandi keskel, hiljem on tema arvukus vähenenud. Rohuneppi asurkonna kokkukuivamine jätkus 20. sajandil. 1950. aastatest on siiski teateid veel väga suurte mängude kohta, kus vaadeldi korraga 25–50 neppi. Tänapäeval on suurtes mängudes kuni 20 isaslindu, keskmiselt aga kuni kümme-kolme neppikukke. Eelmise sajandi esimesel poolel taandus liik Saaremaa, Hiiumaa ja Soome lahe vesikonna märgaladelt. Selle põhjuseks oli ilmselt madalsoode kuivendamine. Eesti mandriosas oli asurkonnale suurimaks katsumuseks lamminiitide ja soostunud heinamaade ulatuslik kraavitamine kolhooside algusaegadest alates ja niitmise lakkamine jõelammidel pärast kolhoosikorra lõppemist. Rohuneppi asurkonna hiilgeaeg Eestis oli ilmselt neil aegadel, mil heina niideti veel vikatiga, seega alates 2. sajandist kuni eelmise sajandi alguseni. Enne seda oli liik tõenäoliselt üksnes hajus soode asukas (<http://www.eoy.ee>). Liigi peamiseks ohuteguriks on sobivate elupaikade hävimine. 2009. aasta Maalasti looduskaitseala haudelinnustiku inventuuri andmetel elab Maalasti looduskaitsealal 5 paar rohuneppi (Merivee 2009).

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt viis paari rohuneppi.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt viis paari rohuneppi.

Mõjutegurid ja meetmed

+ **Rohuneppi pesitsusterritoorium on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.**

– **Sobilike pesitsus- ja toitumisalade vähenemine**

Meetmed

1. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.

2. Madal soo loodusliku veerežiimi taastamine.

3. Rohunepi perioodiline seire.

2.1.1.5. Musträhn

LKS 3, EPN 8, LiD 1; KE-jah, LoA-ei

Musträhn (*Dryocopus martius*) on stabiilse arvukusega lind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohuvälises seisus ning kes on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kategooria kaitsealuste liikide hulka. Elupaigana eelistab musträhn suuri okasmetsi, männi-segametsi, kõrgetüvelisi hõredaid männikuid, raiesmikke ja põlendikke. Musträhni ohustavateks teguriteks on sobilike elupaikade pindala vähenemine. Musträhn rajab igal aastal uue pesaõõnsuse ja valmistab nii palju pesakoopaid teistele metsaasukatele (<http://bio.edu.ee>).

2009. aasta Maalasti looduskaitseala haudelinnustiku inventuuri andmetel elab Maalasti looduskaitsealal üks paar musträhni (Merivee 2009). Liigi seisund kaitsealal paraneb elupaiga seisundi paranemisega. Musträhnile sobivad elupaigad on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse ning vana loodusmetsa seisund paraneb loodusliku arengu tulemusena.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar musträhni.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar musträhni.

Mõjutegurid ja meetmed

+ **Musträhni pesitsusterritoorium on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.**

– **Sobilike pesitsus- ja toitumisalade vähenemine**

Meetmed:

Vana loodusmetsa elupaigatüübi looduslikule arengule jätmine.

2.1.1.6. Roo-loorkull ja soo-loorkull

LKS 3, EPN 8, LiD 1; KE-jah, LoA-ei ja LKS 3, EPN 7, LiD 1; KE-jah, LoA-ei

Kuna roo-loorkull (*Circus aeruginosus*) ja soo-loorkull (*Circus pygargus*) on sarnaste elupaiganõudlustega liigid ja Maalasti looduskaitsealal on nimetatud liikide elupaigad mosaiikselt läbi põimunud ning liikide ohutegurid ja kaitsemeetmed on sarnased, siis on roo-loorkulli ja soo-loorkulli käsitletud ühes alapunktis.

Roo-loorkull on ebaühtlaselt levinud haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohuvälises seisus ning kes on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kategooria kaitsealuste liikide hulka. Roo-loorkulli elupaigaks sobivad suuremad roostikud ja roo-sood. Ohutegur on sobivate pesitsusalade (roostikud ja roo-sood) kadumine. Saagilennul kohtab teda ka soiste niitude ja avavee kohal (<http://www.looduspilt.ee/loodusope>).

2009. aasta Maalasti looduskaitseala haudelinnustiku inventuuri andmetel elab Maalasti looduskaitsealal üks paar roo-loorkull (Merivee 2009).

Soo-loorkull on harva esinev haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning kes on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega

liigina III kategooria kaitsealuste liikide hulka. Elab põõsassoodel, kõrge taimestikuga aladel, kuid saagilennul käib ka luhtade ja rabade kohal. Kui ei ole muud sobivat elupaika, siis võib soolookull pesitseda põllumajandusmaadel, kus ta on haavatav varajase viljakoristuse suhtes. Ohutegur on elupaikade kadumine, seda põhjustab soode kuivendamine, niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel. Pesitsusedukust vähendab pesitsusaegne häirimine (<http://www.looduspilt.ee/loodusope>).

2009. aasta Maalasti looduskaitseala haudelinnustiku inventuuri andmetel elab Maalasti looduskaitsealal üks paar soo-loorkull (Merivee 2009).

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar roolookulli ja üks paar roo-loorkulli.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar roo-loorkulli ja üks paar roo-loorkulli.

Mõjutegurid ja meetmed

+ **Roo-loorkulli ja soo-loorkulli pesitsusterritooriumid on tzoneeritud sihtkaitsevööndisse.**

– **Sobilike pesitsus- ja toitumisalade vähenemine**

Meetmed:

Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.1.7. Rukkirääk

LKS 3, EPN 8, LiD 1; KE-jah, LoA-ei

Rukkirääk (*Crex crex*) on Eestis, nagu kogu Euroopas, väheneva arvukusega lind. Suurema osa oma elust veedab ta maapinnal kõrges taimestikus erinevatel rohumaadel (sh kultuurrohumaad, luhaniidud jne), harvem esineb viljapõldudel ja raiesmikel (<http://bio.edu.ee/>). Rukkiräägu arvukust võib viimase 40 aasta jooksul pidada suhteliselt stabiilseks, puudub pikaajaline selge trend. Esineb arvukuse tugevaid lühiajalisi kõikumisi. Siiski on rukkiräägu arvukus viimasel kümnendil pidevalt vähenenud, eelkõige Lääne-Euroopas. Seepärast on Eestil kui suhteliselt heas seisus rukkiräägu populatsiooniga alal oluline tähtsus liigi elupaikade säilitamisel. Rukkiräägu arvukuse vähenemise peamiseks põhjuseks on sobivate elupaikade kadumine ning intensiivne põllumajandus (pesapoegade hukkumine kultuurmaadel).

Rukkiräägu seisundi parandamiseks Maalasti looduskaitsealal on vajalik poollooduslike koosluste regulaarne hooldamine. Rohumaade niitmine peab toimuma võimalikult hilja ja võimalusel peab rakendama hooldust rotatsiooni korras. Rukkiräägule sobivaim on olukord, kus niitusid hooldatakse 1-5 aastaste vahedega. Hoiduda tuleb intensiivsest karjatamisest säilinud rohumaadel. Karjamaad ei ole liigile reeglina sobivaks elupaigaks, madala karjatuskoormusega aladel liik aga säilib. Niitmisel peab eranditult rakendama keskelt lahku või servast serva niitmist, mis aitab hoiduda vanalindude ja pesakondade hävitamisest.

Rukkirääk on väga hea indikaatorliik, kelle seisund ilmestab hästi ka paljude teiste kaitsealuste liikide elupaikade ning lamminiidu elupaigatüübi olukorda. Kaitseala kaitsekorralduslike tööde tulemuslikkuse hindamiseks on otstarbekas viia läbi perioodilist rukkiräägu seiret.

2009. aasta Maalasti looduskaitseala haudelinnustiku inventuuri andmetel elab Maalasti looduskaitsealal kolm paar rukkirääkusi (Merivee 2009). Arvestades rukkiräägule sobivate

elupaikade leviku ulatust, võib pikemas perspektiivis Maalasti looduskaitseala kaitse-eesmärgiks seada viie paari rukkiräägu pesitsemise kaitsealal.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemal viis paari rukkirääkusi.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemal kolm paari rukkirääkusi.

Mõjutegurid ja meetmed – Rohumaade hävimine.

Meetmed

1. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.
2. Rukkiräägu perioodiline seire.

2.1.1.8. Läbirändel peatuvad linnud

Maalasti looduskaitseala kaitse-eesmärgiks on kaitsta rändlindude peatuspaiku. Maalasti looduskaitseala on rändepeatuspaik sookurele (*Grus grus*) [LKS 3, EPN 8, LiD 1, KE-jah, LoAei], hallhanele (*Anser anser*) [LKS-ei, EPN 8, LiD 2 ja 3, KE-jah, LoA-ei] ja rabahanele (*Anser fabalis*) [LKS-ei, EPN 7, LiD 2, KE-jah, LoA-ei].

Sookurg on Eestis hajus haudelind ja tavaline läbirändaja. Sügisel moodustub mitmel pool väga suuri sookurekoondisi. Sookurg pesitseb hajusalt raskesti ligipäätavatel märgaladel, peamiselt soodes. Pärast poegade lennuvõimestumist kaob sookurgede peidulisus ja nad lendavad põllule toituma. (<http://entsyklopeedia.ee>). Sookurged ohustavad peamiselt inimtegevus ja kliimamuutused. Peamine ohutegur on eluruumi vähenemine, seda eeskätt märgalade vähenemise tõttu (Leito 2008). Maalasti looduskaitsealal pesitseb 2 paari sookurgi (Merivee 2009). Rändeperioodil peatub Maalasti kaitseala soodes hinnanguliselt 10-25 sookurged (suulised andmed).

Hallhani on rannikulähedaste saarte ja roostunud merelahtede tavaline haudelind, keda pesitseb Eestis 600-700 paari. Pesitsusaladele saabub ta varakult juba märtsis ning sügisel lahkub ta meilt septembris-oktoobris. Sisemaale satub hallhani väga harva, enamasti üksikute isenditena raba- ja laukhane parvedes (<http://www.linnuvaatleja.ee>). Maalasti looduskaitsealal hallhane vaatlusandmed puuduvad.

Rabahani on Eestis arvukas läbirändaja märtsist maini ja septembrist novembrini. Kevadrändel peatub Eestis kümneid tuhandeid isendeid. Suuremad kogunemiskohad on Audru, Sangla, Aardla ja Röpina poldrid, Vooremaa järved, Matsalu rahvuspark, Silma looduskaitseala (<http://www.linnuvaatleja.ee>). Rabahaned pesitsevad põhjapoolkera tudra- ja taigavööndis (<http://entsyklopeedia.ee>). Maalasti looduskaitsealal peatud rändel keskeltläbi 100 rabahane ning peamised toitumisalad on madalsood ja kaitseala ümbritsevad põllud.

Läbirändel viibivate lindude toitumis- ja ööbimisalade püsimiseks on oluline looduslike rohumaade ning soolupaikade säilitamine. Soode kuivendamisel lagedate madalsoalade pindala vähenemine muudab soolad rändlindude peatuspaigana ebasobivaks. Kaitsekorralduslikuks eesmärgiks on seatud, et säilib rändlindudele sobilik peatusala pindala, milleks on võetud liigirikka madalsoo elupaigatüübi pindala.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal on säilinud rändlindudele sobilik peatuspaik 247 ha suurusel alal.
- Kaitsekorraldusperioodi eesmärk: Maalasti looduskaitsealal on säilinud rändlindudele sobilik peatuspaik 247 ha suurusel alal.

Mõjutegurid ja meetmed

+ **Linnujaht on keelatud**

– **Maaparandus, soode kuivendamine.**

Meetmed

1. Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine
2. Madalsoo avatud koosluste taastamine (puurinde likvideerimine).

– **Rohumaade kadumine.**

Meetmed

Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.

2.1.2. Imetajad

Maalasti looduskaitsealal läbiviidud inventuuri andmetel elab kaitsealal või kasutab osaliselt kaitseala territooriumit 27 liiki imetajaid. Välitööde käigus kogutud andmete ning materjalide alusel loendati 23 liiki imetajaid, liiginimekirja lisati veel 4 liiki (koduhiir, pisihiir, mägri ja siil), kes jäid küll loenduste ja lõksupüügi käigus tuvastamata, kuid arvestades elupaikade sobivust ning nimetatud liikide laia levikut, on väga suur tõenäosus nimetatud liikide esinemiseks Maalasti looduskaitsealal (Korts 2009).

Nahkhiirte loendus viidi läbi Navesti jõe kallastel ja jõe lähiümbruse luhtadel ja madalsoodes. Kokku registreeriti nimetatud piirkonnas 3 nahkhiireliigi esinemine. Kindlalt saab väita kahe liigi esinemist, milleks on põhja-nahkhiir ja veelendlane. Kahe liigi Brandti lendlase ja habelendlase signaalid on sarnased ning nende liikide arvukust ei saanud hinnata. Kaitseala piirkonna Navesti jõe ülesvoolu aladel oli nahkhiireliikidest kõige levinum põhja-nahkhiir. Registreeriti üksikute veelendlaste lendamine. Eelnimetatud liikidele on luhad ja avatumad veelõigud toitumisalaks. Jõe ülesvoolu aladel oli jõgi tihedalt taimi täis kasvanud ja vaba veepinda oli suhteliselt vähe. Jõe allavoolu osad, kus jõgi laiem ja veepeegel suurem, sobivad paremini veelendlasele ning seal võib nende arvukus olla suurem. Piirkonnas nahkhiirtele varjevõimalusi pakkuvaid suuri puid leidis kaitsealast väljaspool mineraalmaal ja talukohtade ümbruses. Veelendlane rajab harva, aga põhja-nahkhiir sageli, oma kolooniad vanade talumajade (hoonete) konstruktsioonide vahele (Leivits 2009). Kuna kaitsealal registreeritud nahkhiired kasutavad kaitseala peamiselt toitumisalana ning pesitsusalad asuvad väljaspool kaitseala, siis ei ole nahkhiireliike seatud kaitseala kaitse-eesmärkideks. Nahkhiirtele sobivad toitumisalad ning potentsiaalsed pesitsusalad sihtkaitsevööndis säilivad koos elupaikade kaitsega.

2.1.2.1. Saarmas

LKS 3, EPN 8, LoD 2 ja 4; KE-jah, LoA-jah

Saarmas (*Lutra lutra*) on imetaja, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohuvälises seisus ning kes on arvatud looduskaitsealade alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kategooria kaitsealuste liikide hulka. Eestis elab saarmas kõikjal mandril ning Saaremaal ja

Hiiumaal ja Vormsi vetes. Arvukust hinnatakse ligikaudu 2000 isendile. Saarmad on üksikeluviisiga loomad, kes tegutsevad peamiselt videvikus. Saarmas eelistab elada järsukaldaliste jõgede kallastel. Kaldasse uuristab ta uru, mille suue avaneb vee alla. Jõe asemel võib ta elada ka järve kaldal. Saarma arvukus väheneb kogu maailmas. Selle põhjus on elupaikade kadumine ja reostumine, mistõttu on liik ja tema elupaigad võetud kaitse alla. Ohutegurite jätkumisel võib liik muutuda ohustatuks. Saarmas on kantud EL loodusdirektiivi II ja IV lissasse, samuti Berni konventsiooni II lissasse, CITES-i lissasse ja EL CITES-i määruse lissasse.

Natura standardandmebaasi kohaselt on saarmas alal püsivalt elav liik. 2009. aasta välitööde hinnangul elab Maalasti looduskaitsealal 4-5 paari saarmaid (Korts 2009). Saarma elupaikade kaitse on seotud jõe ja jõe kallastel olevate elupaikade kaitsega.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal elab vähemalt neli paari saarmaid.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal elab vähemalt neli paari saarmaid.

Mõjutegurid ja meetmed:

+ Saarmale sobivad elupaigad ja toitumisalad on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.

Otseseid ohutegureid ei ole teada.

2.1.3. Putukad

2009 aasta välitöödel registreeriti Maalasti looduskaitsealal 33 liiki päevaliblikaid ja 12 liiki kiile. Maalasti madalsoode ja luhahainamaade piirkonnas oli päevaliblika liikide arv suhteliselt madal. Kaitsealustest liikidest esines Maalastis kaks liiki: suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*) ja vareskaera-aasasilmik (*Coenonympha hero*). Looduskaitsealuseid ja haruldasi kiililiike ei registreeritud (Suurkask 2009[3]).

2.1.3.1. Vareskaera-aasasilmik

LKS 3, EPN 9, LoD 4; KE-jah, LoA-ei

Vareskaera-aasasilmik (*Coenonympha hero*) on väikene liblikas, kes elab niisketes leht- ja segametsades, võsastikes ja soodes. Rööviku toidutaimedeks on mitmesugused kõrrelised. Euroopas on tegemist ohustatud liigiga. Eestis on vareskaera-aasasilmiku seisund hea (Vilbaste 2005). Vareskaera-aasasilmiku kaitse on tagatud läbi elupaikade kaitse. 2009. aasta välitöödel tuvastati vareskaera-aasasilmiku esinemine Maalasti looduskaitsealal Unakvere soo võsastunud põhjaservas (püüti üks isend) (Suurkask 2009[3]).

Vareskaera-aasasilmiku peamiseks ohuteguriks on elupaikade kadumine s.o. madalsoalade kuivendamine ning märgade niidualade metsastumine. Vareskaera-aasasilmiku kaitse on tagatud elupaikade kaitsega. Kuna vareskaera-aasasilmiku on tagatud elupaikade kaitsega ning liigi leviku andmeid on vähe, siis kaitsekorralduskavaga ei seata mõõdetavaid kaitse-eesmärke.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal elab vareskaera-aasasilmik.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal elab vareskaera-aasasilmik.

Mõjutegurid ja meetmed:

+ **Valdav osa kaitsealal asuvatest vareskaera-aasasilmiku elupaikadest on tzoneeritud sihtkaitsevööndisse.**

– **Madalsoode kuivendamine ja metsastumine. Meetmed:**

Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.

– **Märgade niitude metsastumine. Meetmed:**

Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.

2.1.3.2. Suur-kuldtiib

LKS 3, EPN 8, LoD 2 ja 4; KE-jah, LoA-jah

Suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*) on väike päevliblikas, mis elab luhtadel ja jõelammidel, soistel niitudel, veekogude kallastel. Röövikute toidutaimedeks on jõgioblikad. Euroopas on toidutaimedeks ka mitmed lehtpuud ja põõsad ning isegi mõned okaspuud. Suur-kuldtiib ilmus Eestisse eelmise sajandi neljakümnendatel aastatel ning levis esialgu Emajõe vesikonnas. Nüüdseks on ta levinud Põhja-Eestini välja, olles siiski kõikjal vähearvukas. Liik eelistab elupaigana avatud vaheldusrikast maastikku. Soode ja luhahainamaade võsastumisel ja metsa kasvamisel liik kaob (Martin 2006)

Maalasti loodusala andmebaasis on suur-kuldtiib nimetatud loodusalal elavaks liigiks. 2009. aasta välitöödel tuvastati Maalasti looduskaitsealal suur-kuldtiiva esinemine kaitseala lõunapiiriks oleva Käparumbi peakraavi servas oleval lagendikul (püüti üks isend) (Suurkask 2009[3]).

Suur-kuldtiiva peamiseks ohuteguriks on elupaikade kadumine s.o. madalsoalade kuivendamine ning märgade niidualade metsastumine. Suur-kuldtiiva kaitse on tagatud läbi elupaikade kaitse. Kuna suur-kuldtiiva kaitse on tagatud elupaikade kaitsega ning liigi leviku andmeid on vähe, siis kaitsekorralduskavaga ei seata mõõdetavaid kaitse-eesmärke.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal elab suur-kuldtiib.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal elab suur-kuldtiib.

Mõjutegurid ja meetmed:

+ **Valdav osa kaitsealal asuvatest suur-kuldtiiva elupaikadest on tzoneeritud sihtkaitsevööndisse.**

– **Madalsoode kuivendamine.**

– **Madalsoode ja märgade niitude metsastumine.**

Meetmed:

1. Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.
2. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.

2.1.3. Taimed

Kaitseala moodustamiseks läbi viidud 2009 aasta inventuuride andmetel on Maalasti looduskaitseala territooriumil registreeritud 399 liiki soontaimi, millest 12 liiki on sõnajalgtaimed, 3 liiki paljasseemnetaimed ja 284 liiki on katteseemnetaimed (Suurkask 2009[1]). Loodusdirektiivi liikidest kasvab looduskaitsealal kattedkold. Taimeliikide arv on suhteliselt väike, mis on tingitud kaitseala ühetaolisest maastikust ja valdavalt liigniisketest kasvukohtadest. Maalasti looduskaitsealal kasvab kokku 9 kaitsealust taimeliiki: juurduv kõrkjas

(*Scirpus radicans*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*) [LKS 3, EPR 8 LoD-ei, KE-ei, LoA-ei], kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*) [LKS 3, EPR 8, LoD-ei, KE-ei, LoA-ei], soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*) [LKS 3, EPR 8, LoD-ei, KE-ei, LoA-ei], suur käöpõll (*Listera ovata*) [LKS 3, EPR 8, LoD-ei, KE-ei, LoA-ei], pruunika pesajuur (*Neottia nidus-avis*) [LKS 3, EPR 8, LoD-ei, KE-ei, LoA-ei], tähk-rapuntsel (*Phyteuma spicatum*) [LKS 3, EPR 6, LoD-ei, KE-ei, LoA-ei], kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*) [LKS 3, EPR 8, LoD-ei, KE-ei, LoA-ei] ja lodukannike (*Viola uliginosa*) [LKS 3, EPR 7, LoD-ei, KE-ei, LoA-ei].

Kolmanda kaitsekategooria liikidest on looduskaitsealal kõige suurelatuslikumalt levinud kahkjaspunane sõrmkäpp, mis kasvab suuremate või väiksemate kogumikena madalsoodes. Kõige rohkearvulisemalt on kahkjaspunast sõrmkäppa Maalasti keskosa madalsoodes. Kolmanda kaitsekategooria taimeliike ei ole seatud kaitseala kaitse-eesmärkideks. Kolmanda kaitsekategooria taimeliikide kaitse on tagatud läbi elupaikade kaitse.

2.1.3.1. Juurduv kõrkjas

LKS 2, EPN 7, LoD-ei; KE-jah, LoA-ei

Juurduv kõrkjas (*Scirpus radicans*) on stabiilse arvukusega taimeliik, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning mis on arvatud looduskaitsealade alusel vähearvuka ja ohustatud liigina II kategooria kaitsealuste liikide hulka. Soistel niitudel, luhtadel, veekogude kallastel kasvab mitmeaastane taim. Eestis kasvab peamiselt Peipsi järve kallastel. Maalasti looduskaitsealal asub üks vähestest kasvukohtadest, mis asuvad Peipsi järvest eemal. Liiki ohustab kasvukohtade kuivendamine.

Keskkonnaregistri kohaselt on liik levinud Navesti jõe lammil ca 500 ha suurusel alal. Hinnanguliselt on liigi levikuala tugevalt üle hinnatud. Keskkonnaregistris toodud liigi kasvukoha polügoon on piiritletud madalsoode ja lamminiitude elupaigatüüpide levikuga. Suuremas osa madalsooladel ning lamminiitudel liiki ei esine. Seepärast ei seata kaitseeesmärgiks numbrilist kasvukoha pindala väärtust. Kaitsekorralduskava perioodi lõpus on kavandatud liigi kasvualade kaardistamine ning leviku täpsustamine.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal kasvab elujõuline juurduva kõrkja populatsioon.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal kasvab elujõuline juurduva kõrkja populatsioon.
-

Mõjutegurid ja meetmed:

+ juurduva kõrkja kasvukohad on tzoneeritud sihtkaitsevööndisse.

– Kasvukohtade kuivendamine *Meetmed:*

Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.

2.2. Elupaigad

2014 aasta täpsustatud andmete alusel moodustavad Loodusdirektiivi elupaigatüübid 84 % Maalasti looduskaitseala pindalast. Maalasti loodusala kaitse-eesmärkideks on seatud seitsme elupaigatüübi kaitse. Kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübid on jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavaestel muldadel (6270), lamminiidud (6450), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad

(9080*). Maalasti loodusala kaitse-eesmärgiks on kuue elupaigatüübi kaitse (jõesed ja ojad (3260), lamminiidud (6450), liigirikkad madalood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Loodusala kaitseesmärgiks ei ole liigirikkad niidud lubjavaestel muldadel (6270) elupaigatüübi kaitse, kuna nimetatud elupaigatüübi levik kaitsealal on väike ja seisund kehvapoolne. Pikemas perspektiivis puudub väljavaade nimetatud elupaigatüübi säilimiseks. Maalasti looduskaitseala ja loodusala elupaigatüüpide pindalad ja esinduslikkused on toodud tabelis 1. Elupaigatüüpide levik on toodud kaardil lisa 4.

Tabel 1. Maalasti looduskaitseala (Maalasti loodusala) elupaigatüüpide pindalad ja seisundi hinnang Natura 2000 standardandmebaasi ja inventuuri ning elupaigaandmete täpsustuste alusel. (Kursiivis on kirjas elupaik, mis ei ole nimetatud loodusala eesmärgiks).

Elupaiga KOOD ¹	Elupaigatüüp	Pindala (ha)	Pindala (ha) 2014 a. seisuga		NATURA elupaikade seisund (ha)		
		(Natura andmebaas)	kogu kaitsealal	sihtkaitsevööndis	A	B	C
3260	Jõesed ja ojad	4,5	9,8	9,8	9,1		0,7
6270*	<i>Liigirikkad niidud lubjavaesest mullal</i>	-	3,1	2,6	0,6		2,5
6450	Lamminiidud	56	56,4	45,9	5,9	15,4	35,1
7230	Liigirikkad madalood	247,7	249,6	235,8	102,6	138,7	8,3
9010*	Vanad loodusmetsad	3,4	22,5	20,8	5,5	6,1	10,9
9050	Rohunditerikkad kuusikud	5,2	3	3		3	
9080*	Soostuvad ja soolehtmetsad	5,9	47,0	43,5		14,6	32,4
	KOKKU	322,7	391,4	361,4	123,7	177,8	89,9

¹

Kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu loodusdirektiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

²

Elupaiga esinduslikkus A – väga hea, B – hea, C- arvestatav

2.2.1. Jõesed ja ojad (6450)

LoD I, KE-jah, LoA-jah

Jõgede ja ojade elupaigatüübile vastavad tasandikel ja mäestike jalameil voolavad jõed veesisese või ujuva taimestuga. Eestis vastab elupaigale vooluveekogu kasvukohatüüp. Jõesed ja ojasid võib samuti liigitada troofsuse põhjal, kuid nende erinevused ei ole Eesti tingimustes seisuveekogudega võrreldes eriti suured. Vooluvete taimestu kujunemine sõltub peamiselt voolu kiirusest ja jõesängi ehitusest; väikejõgede puhul on taimede arengu seisukohast suur tähtsus samuti valgusoludel. Kalda ehitusest ja koostisest oleneb kaldataimkatte ulatus ja struktuur. Seisva veega soodid sarnanevad taimestu poolest enam rohketoiteliste järvedega. (Paal 2000) Maalasti looduskaitsealal esineb jõgede ja ojade elupaigatüüp 7,3 km pikkusel Navesti jõe lõigul. Kaitseala piires olevast jõelõigust 6,6 km on säilinud looduslikul kujul. Ligikaudu 0,7 km pikkune lõik on maaparandustööde käigus õgvendatud. Natura andmebaasis on loodusala kaitseesmärgiks seatud 4,5 ha elupaigatüübi kaitse. Põhikaardi alusel täpsustatud jõgede ja ojade elupaigatüübi pindala on 9,8 ha, millest 9,1 ha on väga heas (A) seisundis. Elupaigatüübi pindalast 0,7 ha on kunagi

maaparandusest mõjutatud jõelõik, mille seisund on hinnatud arvestatavaks (C). Elupaigatüübi pindala erinevus tuleneb Eesti põhikaardi kaardistustäpsusest.

Otseseid ohutegureid elupaigatüübile kaitsealal ei ole. Elupaigatüübi ohustavaks teguriks on olemasolevate kuivendussüsteemide hooldus, mille tulemusena võib vooluvetega jõkke kanduda hõljumsetet ja toitaineteid, põhjustades jõe veekvaliteedi langust.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal on elupaigatüüp jõed ja ojad säilinud vähemalt 4,5 ha suurusel alal, seisundiga A (väga hea).
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal on elupaigatüüp jõed ja ojad säilinud vähemalt 4,5 ha suurusel alal, seisundiga A (väga hea).

Mõjutegurid ja meetmed

+ **Kogu Navesti jõgi kaitseala ulatuses on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.**

– **Olemasolevate kuivendussüsteemide hooldus**

Meetmed

Kuivendussüsteemide hooldamisel rajada kogumiskraavidele setebasseinid.

2.2.2. Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)

LoD I, KE-jah, LoA-ei

Elupaigatüüpi liigirikkad niidud lubjavaesel mullal on arvatud nii liigirohked aruniidud parasniisketel muldadel kui ka liigirikamad paluniidud. Taimkate on kujunenud pikaajalise karjatamise või niitmise mõjul. Et elupaik püsiks tuleb jätkata majandamist tavapärasel viisil, seejuures mitte väetades (Paal, 2004).

Maalasti looduskaitsealal esineb elupaigatüüp liigirikkad niidud lubjavaesel mullal 3,1 ha suurusel alal (tabel 1). Elupaigatüüpi liigirikkad niidud lubjavaesel mullal ei ole seatud Maalasti loodusala kaitse-eesmärgiks. Arvestades aruniitude seisundit ja tüüpilisust ei ole otstarbekas nimetatud elupaigatüüpi seada loodusala eesmärgiks. Niitude seisund on valdavalt halb. Niidualad võsastuvad ja on osaliselt metsa kasvanud. Maalasti looduskaitseala keskosas Navesti sihtkaitsevööndis asuv 1 ha suurune kunagine metsaheinamaa on tugevalt võsastunud ning paiguti kasvab heinamaal noor kase- ja lepamets. Nimetatud niidul puudub ligipääs ning alal puudub taastamispotentsiaal. Väike, 0,1 ha suurune niiduala, asub kaitseala servas endise põllumaa kõrval. Hooldamis- ja taastamispotentsiaaliga on 1,8 ha suurune alale, millest 0,4 ha on väga heas korras regulaarselt hooldatav niiduala.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal on elupaigatüüp liigirikkad niidud lubjavaesel mullal säilinud vähemalt 1,8 ha suurusel alal, seisundiga A (väga hea).
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal on elupaigatüüp liigirikkad niidud lubjavaesel mullal säilinud vähemalt 1,8 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

– **Elupaigatüübi võsastumine ja metsastumine.**

Meetmed

1. Võsastunud aruniitude taastamine.

2. Säilinud ja korrastatud aruniitude regulaarne hooldus.

2.2.3. Lamminiidud (6450)

LoD I, KE-jah, LoA-jah

Lamminiidud ehk luhad esinevad jõgede ja ojade, samuti järvede üleujutatavatel lammidel. Sõltuvalt kasvukoha kõrgusest lammil, samuti jõe voolukiirusest, võib üleujutuse kestus ning tulvaveega toodud setete hulk olla üsna erinev. Jõeluhtadele toodavad toiteelemendid on lamminiidu viljakuse aluseks. Niiskustingimused lammi eri osades võivad varieeruda ajuti kuivadest, kuni pidevalt veega küllastatuseni. Varasem kasutusviis, niitmine, on enamasti lõppenud. Elupaigatüüp hõlmab alasid, mis ei ole veel väga tugevasti võsastunud või metsastunud (Paal 2007).

Maalasti looduskaitsealal on lamminiidu elupaigatüüp levinud 56,4 ha suurusel pindalal (tabel 1). Natura standartandmebaasi kohaselt on looduskaitsealal nimetatud elupaigatüüp levinud 56 ha suurusel alal.

Lamminiidud on levinud kaitseala ülesvoolu jäävatel aladel, kus jõelamm muutub kitsamaks ja kaldad kõrgemaks. Kohati on keeruline tõmmata piiri madal soo ja lamminiidu vahele. Madal soo ja lamminiidu elupaiga eristamisel on aluseks võetud turbakihi paksus ja rohttaimestiku iseloom. Kaitseala lõunaosas on kolhoosikorra ajal teostatud ulatuslikke maaparandustöid. Maaparandustööde käigus on paranenud luhtade veerežiim ning jõekallastel levisid ilusad luhaheinamaad. Aastakümnete eest kasutusest välja jäänud luhaalad on tänapäevaks tugevasti võsastunud. Kaitseala põhjaosas on luhtade seisund parem, luhtade mätastumine on väiksem ja põõsarinne ei ole suutnud lagedaid luhaalaid katta. Kaitseala põhjaosa luhtadel niideti luhtadelt heina veel 4-6 aastat tagasi. Maalasti lamminiitude seisund on rahuldav, kuid hooldamise lakkamise tõttu halveneb kiiresti. Lamminiitude säilimiseks on vajalik niidualade regulaarne niitmine või karjatamine. Tugevalt võsastunud lamminiitudel tuleb enne regulaarset hooldamist eemaldada põõsad ja puud. Suur osa taastamist vajavatest niidualadest asuvad raskesti ligipääsetavates piirkondades või puudub ligipääs neile sootuks. Ligikaudu 20 ha lamminiidu elupaigatüübist muutub peale piirkonna loodusliku veerežiimi taastamist loodusliku arengu tulemusena madal sooks või madal soometsaks. Arvestades taastamist vajavate lamminiitude rasket ligipääsu ning elupaiga taastamise otstarbekust, on mõistlik pikemas perspektiivis leppida ühe elupaigatüübi muutmiseks teiseks elupaigatüübiks.

Lähima kümne aasta perspektiivis püsib lamminiidu elupaigatüübi pindala 56 ha juures ka ilma hooldamata (lamminiitude seisund seejuures halveneb). Seepärast on kaitsekorraldusperioodi eesmärgiks seatud säilitada lamminiidu elupaigatüüpi vähemalt 56 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt C (arvestatav). Pikemas perspektiivis on käesolevas kaitsekorralduskavas seatud eesmärgiks säilitada 56 ha lamminiitusid, kuid kaitsekorraldusperioodi lõpus on vajalik kaitseeesmärki korrigeerida vastavalt kaitsealal kujunenud situatsioonile. Peale madal soo veerežiimi taastamist peaks kaitsekorraldusperioodi lõpuks olema selge, millises ulatuses lamminiidud hakkavad soostuma ning kui suur on huvi lamminiitude majandamiseks.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal on lamminiidu elupaigatüüp säilinud vähemalt 56 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal on lamminiidu elupaigatüüp säilinud vähemalt 56 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt C (arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed:

– Lamminiitude võsastumine ja metsastumine. Meetmed:

1. Võsastunud lamminiitude taastamine.
2. Säilinud ja korrastatud lamminiitude regulaarne hooldus.

2.2.4. Liigirikkad madalsood (7230*)

LoD I, KE-jah, LoA-jah

Madalsoon on soode esimene arenguaste, kus rohkem kui 30 cm tusedusest turbakihist hoolimata saavad taimed suurema osa toitaineid põhjaveest. See elupaigatüüp hõlmab liigirikamat osa madalsoodest, mis enamasti toituvad lubjarikkast põhjaveest. Valitsevad madalakasvulised tarnad ja pruunsamblad, rohkesti leidub lubjalembeseid liike, teiste seas käpalisi (Paal 2007).

Liigirikka madalsoon elupaigatüüp on levinud Navesti jõe nii vasakul kui paremal kaldal. Suured lagedad madalsoonalad on Navesti vasakul kaldal. Neid alasid on püütud kuivendada, kuid aja jooksul on kraavid kinni kasvanud ja nende toime on vähenenud. Oma osa on nad siiski täitnud. Jõest kaugemal lammi servaaladel on madalsoon tugevasti võsastunud ja puurinde liituvus on kohati 50%. Puurindes on valdavalt sookask, mille hulgas kasvab üksikuid mände ja sangleppasid. Kraavikallastel on puude kasv parem ja puud suuremad. Navesti paremkalda madalsoodel niideti aastakümneid tagasi heina ja osaliselt karjatati noorkarja. Veel praegugi on siin-seal näha suuremaid traktorirööpaid. Tänu perioodilistele üleujutustele on kuivenduskraavide mõju olnud piiratud. Madalsoon elupaigatüübi seisundi parandamiseks on vajalik madalsoonmassiivis asuvate kuivenduskraavide sulgemine ning suuremas osas puurinde ja põõsarinde likvideerimine. Loodusliku veerežiimi taastamine parandab ca 85 ha madalsoon seisundit ning mõjud soodsalt kogu madalsoonalale.

Natura standardandmebaasi kohaselt on liigirikka madalsoon elupaigatüübi pindala 247,7 ha (tabel 1). Täpsustatud andmetel on liigirikka madalsoon elupaigatüübi pindala 249,6 ha. Valdavalt on madalsoon elupaigatüübi seisund hea või väga hea. Ligikaudu 1,3 ha suurusel alal on madalsoon tugevalt võsastunud ja degradeerunud. Kuna nimetatud alad asuvad väikeste tükkidena suurematest madalsoonaladest eraldi, siis ei ole nimetatud madalsoonalade taastamine otstarbekas. Suure tõenäosusega asendub madalsoon elupaigatüüp madalsoonmetsa elupaigatüübiga.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal on liigirikka madalsoon elupaigatüüp säilinud vähemalt 247,7 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal on liigirikka madalsoon elupaigatüüp säilinud vähemalt 247,7 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed:

+ Kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübi esinemisalad on tsoneeritud sihtkaitsevööndi.

– Madalsoon kuivendamine. Meetmed:

Madalsoon loodusliku veerežiimi taastamine.

– Madalsoon võsastumine ja metsastumine. Meetmed:

Puurinde ja põõsarinde likvideerimine.

2.2.5. Vanad loodusmetsad (9010*)

LoD I, KE-jah, LoA-jah

Elupaigatüüp hõlmab looduslikke vanu metsi, aga ka looduslike häiringute aladel uuenevaid igas vanuseastmes puistuid. Looduslikud vanad metsad esindavad vähese inimõjuga või üldse igasuguse inimõjuta kliimakskoosluseid ehk siis suktsessioonirea hiliseid staadiume. Metsad on kindlasti järjepidevad. Vanade loodusemetsade hulka arvatakse Eestis loo-, nõmme-, palu-, laane- ja rabastunud metsad, mis vastavad põlismetsa kriteeriumidele. (Paal 2007).

Natura standartandmebaasi kohaselt esineb vanade loodusemetsade elupaigatüüp kaitsealal 3,4 ha (tabel 1). Täpsustatud andmetel on elupaigatüübi pindala 22,5 ha (5,5 ha seisund A; 6,1 ha seisund B; 10,9 ha seisund C). Elupaigatüübi pindala erinevus tuleneb sellest, et esialgselt arvestati elupaigatüübina ainult suur-konnakotka püsielupaiga metsasid. Kaitseala elupaigatüüpide inventeerimisel kirjeldati täiendavaid alasid. Kaitsealal asuvad vanad loodusemetsad on suhteliselt halvas seisus, kuna suuremal-vähemal määral on ala metsad inimtegevusest mõjutatud. Heas seisus on kunagise konnakotka püsielupaiga metsad, mis on olnud pikemat aega kaitse all. Metsade seisund paraneb loodusliku arengu tulemusena. Kaitseala sihtkaitsevööndisse jääb 20,8 ha vanasid loodusemetsasid. Kaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud sihtkaitsevööndis asuva elupaigatüübi pindala.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal on vanade loodusemetsade elupaigatüüp säilinud vähemalt 20 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal on vanade loodusemetsade elupaigatüüp säilinud vähemalt 20 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed:

+ **Kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübi esinemisalad on tsoonitud sihtkaitsevööndi.**

- **Metsamajanduslik tegevus.**

Meetmed:

Vana loodusemetsa elupaigatüübi looduslikule arengule jätmine.

2.2.6. Rohunditerikkad kuusikud (9050)

LoD I, KE-jah, LoA-jah

Rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüp hõlmab hea veevarustusega ning toitainerikka pehme mullahuumusega alasid maapinnalähedase liikuva põhjaveega orgudes, nõgudes, nõlvade jalamil ja sooservades. Puurindes valitseb kuusk, kuid kaasnedavad ka laialehelised liigid (saar, pärn, jalakas, vaher). Liigirikka rohurinde moodustavad eelkõige kõrgekasvulised taimed (Paal 2007).

Natura standartandmebaasi kohaselt on Maalasti looduskaitsealal rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüp levinud 5,2 ha suurusel alal (tabel 1). 2013. aasta täpsustatud andmetel on elupaigatüübi pindala 3,0 ha seisund B (hea). Rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüp asub Maalasti sihtkaitsevööndis. Pindala on vähenenud, kuna 2,2 ha suurusel alal hinnati elupaik ümber vanaks loodusemetsaks. Elupaiga seisund paraneb loodusliku arengu tulemusena.

Kaitse-eesmärk

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Maalasti looduskaitsealal on rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüp säilinud vähemalt 3 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).

- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Maalasti looduskaitsealal on rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüp säilinud vähemalt 3 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed:

- + **Kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübi esinemisalad on tsoneeritud sihtkaitsevööndi.**
- **Metsamajanduslik tegevus.**

Meetmed:

Rohunditerikka kuusiku elupaigatüübi looduslikule arengule jätmine.

2.2.7. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)

LoD I, KE-jah, LoA-jah

Soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaigatüüpi kuuluvad metsad on pinnavee pideva mõju all ja tavaliselt igal aastal üleujutatud. Seega on need metsad niisked või märjad; nendes on kujunenud turbakiht, kuid viimane on reeglina üsna õhuke. Eestis käsitletakse antud tüüpi laiamahulisena, hõlmates sellega, lisaks madalsoo- ja lodumetsadele, ka lehtpuu enamusega soostunud metsad (Paal 2007).

Natura standartandmebaasi kohaselt on Maalasti looduskaitsealal elupaigatüüp soostuvad ja soolehtmetsad levinud 5,9 ha suurusel alal (tabel 1). 2013. aasta täpsustatud andmetel on elupaigatüübi pindala 47,0 ha. Valdavalt on elupaiga seisund C (arvestatav). Elupaiga seisund on hinnatud madalaks peamiselt kuivenduse ja metsatööde jälgede tõttu. Piiranguvööndisse jääb 3,5 ha soovikumetsa elupaika, milleks on peamiselt kõrge vanusega hall-lepikud jõelammi kaldal. Suur pindala erinevus võrreldes Natura andmebaasiga on tingitud sellest, et Natura andmebaasis kajastub ainult konnakotka püsielupaiga metsade andmed. Kaitseala elupaikade inventeerimisel kirjeldati täiendava alad, kus esineb soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaigatüüp.

Elupaigatüübi seisund paraneb lammiala loodusliku veerežiimi taastamisel ning metsade loodusliku arengu tulemusena. 30 aasta perspektiivis suureneb soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaigatüübi pindala 50,9 ha võrra potentsiaalsete elupaikade arvel. Potentsiaalsete elupaikade puhul on tegemist nooremate metsadega, mis ei vasta elupaiga kriteeriumitele valdavalt vanuse tõttu.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal on soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaigatüüp säilinud vähemalt 97 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Maalasti looduskaitsealal on soostuvate ja soolehtmetsade elupaigatüüp säilinud vähemalt 47 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

- + **Kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübi esinemisalad on tsoneeritud sihtkaitsevööndi.**
- **Soostuvate ja soo-lehtmetsade naaberalade kraavivõrgu jätkuv kuivendav mõju.**

Meetmed

Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.

3. MAALASTI LOODUSKAITSEALA VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA KÜLASTUSKORRALDUS

Maalasti looduskaitseala on madala külastuskoormusega ala. Peamiselt külastatakse kaitseala marjakorjamise või harrastuskalapüügi eesmärgil. Mööda Navesti jõge läbitakse kaitseala veematkadel. Kaitseala piiranguvööndis, Venevere maantee silla juures, asub üldkasutatav ujumiskoht.

Visioon ja eesmärk:

Maalasti looduskaitseala külastuskoormus on jäänud endisele väheintensiivsele tasemele ja seda iseloomustab juhuslikkus. Looduskaitsealal ei rakendata aktiivset külastuskorraldust ega rajata külastustaristut.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1 Tegevuste kirjeldus

4.1.1. Elupaikade hooldus- ja taastamistööd

4.1.1.1. Madal soo loodusliku veerežiimi taastamistööd

Maalasti looduskaitseala madal soodes olevad kuivendusobjektid on aastakümneid seisnud hooldamata, kuid funktsioneerivad ning mõjutavad siiani madal soo ning soometsade elupaikade seisundit. Kraavide mõju on kõige tugevam vahetult kraavide ümbruses 10-20 meetri ulatuses. Kraavikallastele on kasvanud suured puud. Võsa ja kaskede kasvu hoogustumist võib täheldada 100 meetri kaugusel kraavist.

Madal soo loodusliku veerežiimi taastamiseks tuleb kuivenduskraavid sulgeda. Kraavide sulgemise tehnoloogia sõltub kraavide mõõtmetest, maapinna ning kraavi veepinna langust ning vooluhulgast. Üldjuhul on kuivenduskraavid osaliselt täis kasvanud ja madalad. Kuivenduskraavide kallastele on kuhjatud väljakaevatud pinnasest madalad kaldavallid, millel kasvavad suuremad puud või põõsad. Kraavide sulgemiseks tuleb kraavivallidel puud ja põõsad raiuda ning kraavivallidega täita kraavid. Pikemas perspektiivis on efektiivseim meede kraavide täitmine pinnasega kogu ulatuses. Selleks on vajalik kraavitrasside raadamine ekskavaatoriga ligipääsuks, samuti tuleb arvestada täitepinnase kaevamisest tekkivate vagude või lohku tekkega. Kindlasti kaalub veerežiimi taastumisega tekkiv elupaikade seisundi ja sidususe taastamine üle raadamisega kaasnevad mõjud. Samuti ei saa pidada kraavide lausaliseks sulgemiseks materjali võtmisel tekkivaid vagusid ja lohke oluliseks probleemiks. Sellised moodustised on looduslikus elupaigakompleksis kahtlemata sobivamad paisutamise tulemusel tekkinud veekogudest ja üleujutusaladest. Kraavide lausalise sulgemise puhul ei ole vajalik taastamisala pidev jälgimine ja paisude hooldus või uuendamine.

Maalasti looduskaitseala Unakvere soo kuivenduskraavide sulgemine eeldab väljaspool kaitseala oleva kuivendussüsteemi ümberprojekteerimist ning seni kaitsealast läbivoolanud vee suunamist kas Käparumbi või Unakvere peakraavi.

Koos kraavide sulgemisega tuleb madal soode seisundi parandamiseks sooladelt vähemalt 75% ulatuses likvideerida puu ja põõsarinne. Puitmaterjal tuleb kaitsealalt eemaldada. Madal sooladelt puittaimestiku eemaldamine tuleb teostada üheaegselt veerežiimi taastamisega.

Suletavate kuivenduskraavide kogupikkus on 7,6 km ja hinnanguliselt mõjutab veerežiimi taastamine otseselt 85 ha suurust madal soola, pikemas perspektiivis kogu madal soola. Puittaimestik tuleb likvideerida ligikaudu 106 ha suuruselt alalt. Suletavate kraavide asukohad ja puittaimestike eemaldamise alad on toodud joonisel 4. Taastamistegevused avaldavad positiivset mõju loodusdirektiivi madal soo ning naabruses asuvatele soometsa elupaikadele.

Veerežiimi taastamistöödele eelneb taastamisprojekti koostamine, millega pannakse paika kraavide sulgemise (täitmise) tehnilised lahendused, keskkonnanõuded ning tööde täpsed piirkonnad. Taastamisprojekti tellib veerežiimi taastamistööde korraldaja.

Madal soo loodusliku veerežiimi taastamistööde korraldaja on Riigimetsa Majandamise Keskus ja tööd on planeeritud 1 prioriteedi tegevusena.

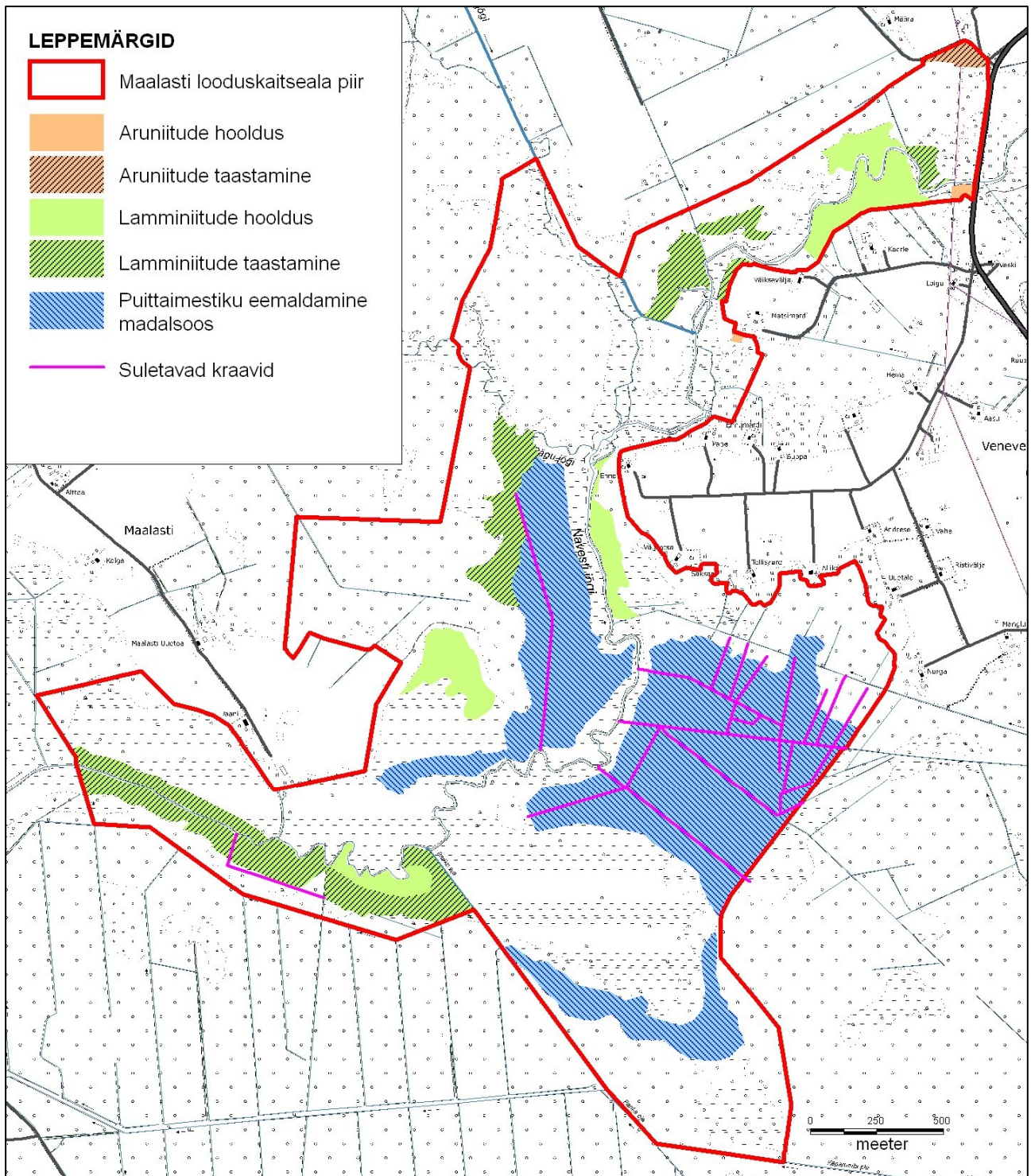
4.1.1.2. Poollooduslike koosluste hooldamis- ja taastamistööd

Liigirikka taimestikuga avamaakoosluste säilimiseks on vajalik poollooduslike koosluste jätkuv majandamine. Poollooduslikest kooslustest on Maalasti looduskaitsealal esindatud lamminiidud ja väikesel alal aruniidud. Niidualasid tuleb regulaarselt niita ning hein ära koristada. Niidualade karjatamisel on soovitatav iga kolme aasta tagant teostada karjatamine suve teisel poolel ning enne karjatamist hein niita ning koristada. Maalasti looduskaitsealal on lamminiitused kokku 56 ha ja kaitset väärivaid aruniitused 1,8 ha. Niidualade taastamistöõde planeerimisel on arvestatud, et arvestatavas (C) seisundis olevad niidualad vajavad taastamist. Taastamist vajavad niidud asuvad raskesti ligipääsetavates piirkondades või puudub ligipääs sootuks. Ligikaudu 20 ha lamminiidu elupaigast muutub peale piirkonna loodusliku veerežiimi taastamist loodusliku arengu tulemusena madalsooks või madalsoometsaks. Arvestades taastamist vajavate lamminiitude rasket ligipääsu ning elupaiga taastamise otstarbekust, on mõistlik leppida ühe elupaigatüübi muutmise teiseks elupaigatüübiks. Kaitsekorraldusperioodi lõpuni säilib lamminiitude pindala (56 ha) ka loodusliku arengu tulemusena. Lamminiitude taastamine on arvatud 3. prioriteedi tööks, mida on mõistlik ette võtta, kui leidub huvilisi, kes on huvitatud lamminiitude järjepidevast hooldamisest. Hooldatavate ja taastatavate niidualade kaart on toodud joonisel 4. Kaitsekorraldusperioodi lõpuks on planeeritud, et regulaarselt hooldatakse 1,8 ha aruniitused ja 21 ha lamminiitused.

Poollooduslikud kooslused peavad olema vähemalt üks kord enne 1. oktoobrit niidetud ja niide koristatud. Niitmine peab olema tehtud keskelt lahku või servast serva meetodil. Poollooduslike koosluste hooldamisel lähtutakse vastavate koosluste hoolduskavades toodud juhistest.

Niidukoosluste hoolduse toetuse määr 2014 aasta aseisuga on 185,98 eur/ha (Põllumajandusministri määrus 08.03.2010, nr 19).

Poollooduslike koosluste hooldamine on 1. prioriteedi tegevus ja koosluste taastamine 3. prioriteedi tegevus. Tegevust korraldavad maaomanikud või huvilised.

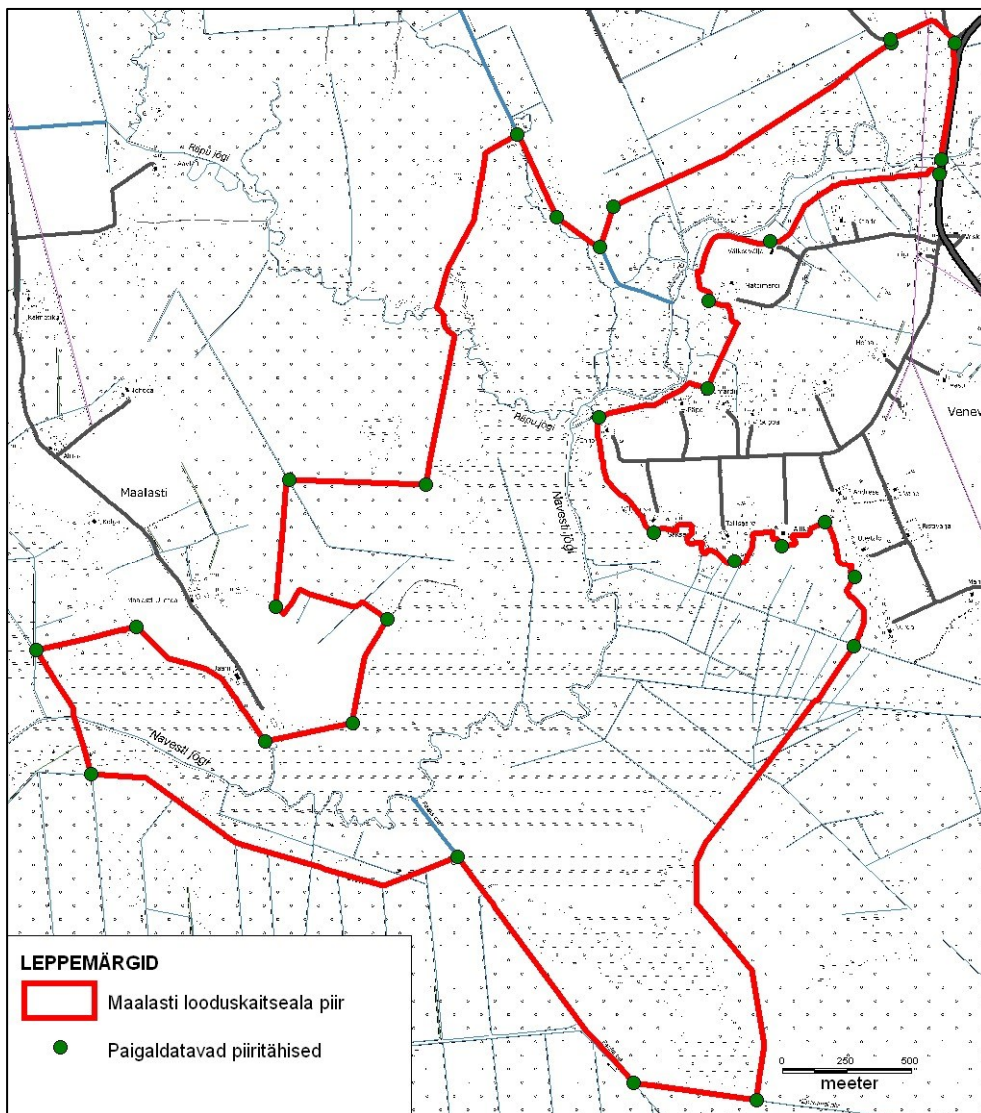

Joonis 4. Maalasti looduskaitseala poollooduslike koosluste hooldamisalad ja madalsoode loodusliku verežiimi taastamisalad.

4.1.2. Kaitseala tähistamata piirilõikude tähistamine

Maalasti looduskaitseala välispiir ja vööndite piirid on tähistamata. Maalasti looduskaitseala tähistamiseks tuleb paigaldada 31 keskmise suurusega tähist. Paigaldatavatest piiritähistest 17 tähist on välispiiri tähised koos sihtkaitsevööndi nimega ning 4 tähist välispiiri tähised koos liikumispiiranguga sihtkaitsevööndi nime ning liikumispiirangu märkega. Maalasti looduskaitseala piiritähiste kaart on esitatud joonisel 5.

Kaitseala piiritähiste paigaldus- ja hooldustööde korraldaja on Riigimetsa Majandamise Keskus. Kaitseala piiri tähistamine on 2. prioriteedi tegevus.

Joonis 5. Maalasti looduskaitseala piiritähised.

4.2 Eelarve

Eelarve tabelisse 2 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, millela kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 2. Maalasti looduskaitseala kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused, eelarve ja ajakava

Jrk ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori-teet	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Kokku
					Sadades eurodes ³										
INVENTUURID, SEIRED, UURINGUD															
1.5.2.	Ohustatud taimekoosluste (Natura 2000 kooslused) seire	Riiklik seire	KAUR	2				X				X			X
1.5.3.	Väike-konnakotka ja suurkonnakotka seire	Riiklik seire	KAUR	2			X				X				X
1.5.3.	Rohunepi seire	Riiklik seire	KAUR	2			X				X				X
1.5.3.	Päevaliblikate tulemusseire	Tulemusseire	KeA/H	2									7		7
1.5.3.	Rukkiräägu tulemusseire	Tulemusseire	KeA/H	2									X		X
1.5.3.	Juurduva kõrkja leviku kaardistamine	Tulemusseire	KeA/H	2								X			X
HOOLDUS ja TAASTAMINE															
4.1.1.1.	Madal soo loodusliku veerežiimi taastamine (7,6 km)	Koosluste taastamistöö	RMK	1				150							150
4.1.1.1.	Madal soo elupaigas puittaimestiku eemaldamine (106 ha)	Koosluste taastamistöö	RMK	1				265							265

4.1.1.2.	Poollooduslike koosluste hooldamine (22,8 ha)	Koosluste hooldustöö	MO/H	1	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	420
4.1.1.2.	Poollooduslike koosluste taastamine (35 ha)	Koosluste hooldustöö	MO/H	3								65	65	65	195

33

Jrk ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori-teet	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Kokku
TARISTU															
4.1.2.	Kaitseala tähistamata piiri-objektide RMK 2 23 lõikude tähistamine (31tk). tähistamine	Kaitsealuste													23
KAVAD, EESKIRJAD															
5.	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KeA	1					X						X
5.	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KeA	1										X	X
KOKKU					42	42	71	457	42	42	42	107	114	107	1060

1) Peatüki number, kus on tegevuse täpsem seletus.

2) KeA – Keskkonnaamet, RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus, KAUR – Keskkonnaagentuur, MO – maaomanik, H – Huvilised (erinevad huvigrupid nagu kodanike ühendused, mittetulundusühingud, kohalikud elanikud, ettevõtjad jms).

3) X – Keskkonnaameti või Keskkonnaagentuuri poolt täidetavad plaanipärased tööülesanded.

5. KAITSEKORRALDUSKAVA TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE JA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on perioodiliselt teostatud seired ja inventuurid ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud andmed. Kaitsekorralduskava perioodi lõpus hinnatakse tulemuste põhjal kaitsekorralduskava edukust.

Kaitsekorralduskava on koostatud 10 aastaks (2015-2024). Käesoleva kaitsekorralduskava täitmise vaheanalüüs teostatakse 2019. aastal, kaitsekorralduskava täitmise analüüs 2023. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas. Tulemuslikkuse hindamiseks võetakse aluseks alljärgneva tabeli näitajad.

Tabel 3. Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava täitmise edukuse hindamiskriteeriumid.

Väärtus	Indikaatorid	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
LIIGIKAITSE				
Suur-konnakotkas	Pesitsevate paaride arv	0	1	
Väike-konnakotkas	Pesitsevate paaride arv	1	1	
Laanerähn	Pesitsevate paaride arv	1	1	
Rohunepp	Pesitsevate paaride arv	5	5	
Musträhn	Pesitsevate paaride arv	1	1	
Roo-loorkull	Pesitsevate paaride arv	0	1	Inventeerimisel ei õnnestunud tuvastada pesitsemist.
Soo-loorkull	Pesitsevate paaride arv	1	1	
Rukkirääk	Pesitsevate paaride arv	3	5	
Läbirändel peatuvad linnud	Sobiliku peatuspaiga pindala (ha)	247	247	Peatuspaiga pindalaks võetud madalsoode pindala.
Saarmas	Pesitsevate paaride arv	4	4	
Vareskaeraaasilmik	Esineb kaitsealal	jah	jah	Tuvastatakse taasleiu alusel.
Suur-kuldtiib	Esineb kaitsealal	jah	jah	Tuvastatakse taasleiu alusel.
Juurduv kõrkjas	Esineb kaitsealal	jah	jah	Tuvastatakse elupaiga korduvkaardistamise alusel.
ELUPAIKADE KAITSE				

Jõed ja ojad (6450)	Elupaiga pindala (ha)	4,5	4,5	
	Elupaiga seisund	A	A	
Väärtus	Indikaatorid	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	Elupaiga pindala (ha)	1,8	1,8	
	Elupaiga seisund	C	B	
Lamminiidud (6450)	Elupaiga pindala (ha)	56	56	
	Elupaiga seisund	C	B	
Liigirikkad madalsood (7230*)	Elupaiga pindala (ha)	247	247,7	
	Elupaiga seisund	B	B	
Vanad loodusmetsad (9010*)	Elupaiga pindala (ha)	20	20	
	Elupaiga seisund	B	B	
Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Elupaiga pindala (ha)	3	3	
	Elupaiga seisund	B	B	
Soostuvad ja soolehtmetsad (9080*)	Elupaiga pindala (ha)	47	47	
	Elupaiga seisund	C	B	

6. KASUTATUD MATERJALID

- BirdLife International 2004a. Threatened birds of the world 2004. CD-ROM. BirdLife International, Cambridge, UK.
- BirdLife International 2004b. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. BirdLife Conservation Series No. 12. BirdLife International, Cambridge.
- Evestus, T. Nurmla, A. 2012. Laanerähni (*Picoides tridactylus*) kaitse tegevuskava. Eelnõu.
- Korts, T. 2009. Maalasti Natura variala. Imetajate inventeerimine looduskaitseala moodustamiseks. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Kotkaklubi. 2011. Väike-konnakotka (*Aquila Pomarina*) kaitse tegevuskava aruanne.
- Leito, A. 2008. Sookurg. Eesti Loodus 10.
- Leivits, M. 2009. Maalasti projekteeritava kaitseala käsitiivalised. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Lõhmus, A. & Väli, Ü. 2005. Breeding habitat of a threatened Greater Spotted Eagle *Aquila clanga* population interbreeding with Lesser Spotted Eagles *A. pomarina*. Oryx 39: 170–177.
- Lõhmus, A. 2001. Toitumisbiotoobi valikust Loode-Tartumaa röövlindudel. Hirundo 14: 27-42.
- Martin M. 2006. Euroopa haruldused Eestis. Suur-kuldtiib. Eesti Loodus 8.
- Merivee, O. 2009. Maalasti projekteeritava kaitseala linnustiku inventeerimine. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Meyburg, B.-U. & M. Keller 1997. Spotted Eagle *Aquila clanga*. Hagemeyer, E.J.M. & Blair M.J. (eds) The EBCC atlas of European breeding birds: Their distribution and abundance. Poyser, London.
- Meyburg, B.-U., Haraszthy, L., Strazds, M. & Schäffer, N. 2001. European Species Action Plan for Greater Spotted Eagle. Schäffer, N. & Gallo-Orsi, U. (eds.) European Union action plans for eight priority bird species. European Commission, Luxembourg.
- Nellis, R., Väli, Ü. 2013. Suur-konnakotka (*Aquila clanga*) kaitse tegevuskava. Kotkaklubi. Keskkonnaministeerium. Eelnõu.
- Paal, J. 2000. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. Tartu Ülikool. Tartu
- Paal, J. (koostaja) 2007. Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis. Eesti Keskkonnaministeerium. Tallinn.
- Suurkask, P. 2009.[1] Maalasti projekteeritava kaitseala botaaniline inventuur. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Suurkask, P. 2009.[2] Maalasti projekteeritava kaitseala elupaikade inventeerimine. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Suurkask, P. 2009.[3] Maalasti projekteeritava kaitseala päevaliblikad ja kiilid. Inventuuri aruanne. Käsikiri Keskkonnaameti Viljandi kontoris.
- Tucker, G.M. & Heath, M.F. 1979: Birds in Europe: their conservation status. Birdlife Conservation Series No. 3. Birdlife International, Cambridge, UK.

Vilbaste K. (koostaja) 2005. Rahvusvahelise tähtsusega looma- ja taimeliigid. Eesti Keskkonnaministeerium. Tallinn.

Väli, Ü., Tuvi, J., Sellis, U. 2012. Väike-konnakotka tegevuskava täitmine 2011. Lõpparuanne. Kotkaklubi. Hauka.

Andmebaasid, koduleheküljed

<http://bio.edu.ee> - Tartu Ülikooli Loodusteadusliku hariduse keskuse veebipõhine õpikeskkond

<http://entsyklopeedia.ee> - Eesti Entsüklopeedia veebipõhine teabevaramu. MTÜ Entsüklopeedia.

<http://www.eoy.ee> - Eesti Ornitoloogiaühingu kodulehekülge <http://www.linnuvaatleja.ee>

- Margus Otsa linnuvaatlemise veebipäevik.

<http://www.looduspilt.ee/loodusope> - Marko Haug, Kristo Vaarmari, Sven Zacek ja Jaak Põder hallatav veebipõhine pildivahetus ja õpikeskkond.

LISAD

Lisa 1. Maalasti looduskaitseala kaitse-eeskiri

Maalasti looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri¹

Vastu võetud 20.12.2013 nr 183

Määrus kehtestatakse looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Ala kaitse alla võtmine ja kaitse-eesmärk

- (1) Võetakse kaitse alla ala Viljandi maakonnas Kõo vallas Saviangu, Kangrussaare, Maalasti, Venevere ja Unakvere külas ning Suure-Jaani vallas Ülde ja Kurnuvere külas, mille nimeks saab Maalasti looduskaitseala² (edaspidi *kaitseala*).
- (2) Kaitseala eesmärk on kaitsta:
 - 1) metsa-, madal soo- ja poollooduslike koosluste elustiku mitmekesisust ning kaitsealuste liikide elupaiku;
 - 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need on jõed ja ojad (3260)³, liigirikkad niidud lubjavaestel muldadel (6270), lamminiidud (6450), liigirikkad madal sood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*);
 - 3) liike, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab II lisas. Need on vareskaera-aasasilmik (*Coenonympha hero*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*) ja saarmas (*Lutra lutra*);
 - 4) kaitsealuseid linnuliike suur-konnakotkast (*Aquila clanga*), väike-konnakotkast (*Aquila pomarina*), laanerähni (*Picoides tridactylus*), musträhni (*Dryocopus martius*), roo-loorkulli (*Circus aeroginosus*), soo-loorkulli (*Circus pygargus*), rohuneppi (*Gallinago media*) ja rukkirääku (*Crex crex*);
 - 5) kaitsealust taimeliiki juurduvat kõrkjat (*Scirpus radicans*); 6) rändlindude peatuspaiku.
- (3) Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks.
- (4) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

§ 2. Kaitseala piir

Kaitseala välis- ja vööndite piir on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;

- 4) kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piiri kulgemise kohta; 5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk Kaitsekorra üldpõhimõtted

§ 5. Lubatud tegevus

- (1) Inimestel on lubatud viibida ning korjata marju, seeni ja teisi metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud ajavahemikul 15. märtsist 31. augustini Maalasti sihtkaitsevööndis.
- (2) Kaitseala vetel on lubatud kalapüük.
- (3) Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud.
- (4) Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud Maalasti sihtkaitsevööndis ajavahemikul 15. märtsist 31. augustini. Linnujaht on kogu kaitsealal keelatud.
- (5) Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, sealhulgas metsa- ja põllumajandustöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning liinirajatiste hooldustöödel.
- (6) Kaitseala veekogudel on lubatud sisepõlemismootorita ujuvvahendiga sõitmine. Sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

§ 6. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 4) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba või ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks; 8) jahiulukeid lisaöötä.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

- (1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.
- (2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.
- (3) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil kui keskkonnamõju hindamise järelevalvajal on õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

3. peatükk Sihtkaitsevöönd

§ 8. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on kaks sihtkaitsevööndit: 1) Maalasti sihtkaitsevöönd; 2) Navesti sihtkaitsevöönd.

§ 9. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Maalasti sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsakoosluste elustiku mitmekesisuse ja kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on rohunditerikkad kuusikud, vanad looduspõõsad ning soostuvad ja soo-lehtmetsad. Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on suur-konnakotkas, väike-konnakotkas ja laanerähn.

(2) Navesti sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsa-, madalsoo-, jõgede ja ojade ning poollooduslike koosluste elustiku mitmekesisuse ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on jõed ja ojad, liigirikkad niidud lubjavaestel muldadel, lamminiidud, liigirikkad madalsood, vanad looduspõõsad, rohunditerikkad kuusikud ning soostuvad ja soolehtmetsad. Liigid, mille isendite elupaiku ja kasvukohti kaitstakse, on rohunepp, laanerähn, musträhn, roo-loorkull, suu-loorkull, rukkirääk, suur-kuldtiib, vareskaera-aasasilmik, saarmas ja juurduv kõrkjas.

§ 10. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud kohas. Rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus;
- 2) metsa- ja sookoosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;
- 3) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;
- 4) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja loodusliku veerežiimi taastamine.

§ 11. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud, kooskõlas käesoleva määrusega sätestatud erisustega:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul tee, tehnovõrgurajatiste või tootmisotstarbeta ehitiste rajamine kaitsealal asuva kinnistu või kaitseala tarbeks ning kaitseala valitseja nõusolekul olemasolevate ehitiste, sealhulgas tee ja tehnovõrgurajatise hooldustööd; 4) inimeste viibimine Maalasti sihtkaitsevööndis ajavahemikul 15. märtsist 31. augustini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

§ 12. Vajalik tegevus

(1) Navesti sihtkaitsevööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel vajalik nende ilme ja liigikoosseisu säilimist tagav tegevus nagu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või raadamine.

(2) Navesti sihtkaitsevööndis on madalsookoosluste taastamiseks vajalik kraavide sulgemine.

4. peatükk Piiranguvöönd

§ 13. Piiranguvööndi määratlus

- (1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.
- (2) Kaitsealal on Venevere piiranguvöönd.

§ 14. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on kaitsta ja säilitada looduse mitmekesisust, liigirikkaid niitusid lubjavaestel muldadel ja lamminiite.

§ 15. Lubatud tegevus

- (1) Piiranguvööndis on lubatud:
 - 1) majandustegevus, arvestades käesolevas määruses sätestatud erisustega;
 - 2) kuni 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas; 3) puhtpuistute kujundamine.
- (2) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud:
 - 1) ehitise, kaasa arvatud tehnovõrgurajatise ja ajutise ehitise, püstitamine;
 - 2) rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas.
- (3) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud uuendusraie järgmistel tingimustel:
 - 1) lageraie kuusikutes ja hall-lepikutes kuni 1 hektari suuruse langina;
 - 2) turberaie kuni 5 hektari suuruse langina;
 - 3) raiete tegemisel metsamaal tuleb säilitada puistu liikide ja vanuse mitmekesisus.
- (4) Elustiku mitmekesisuse säilitamiseks tuleb jätta raielangile hektari kohta alles vähemalt 10 tihumeetrit puid, mida ei koristata ja mis jäävad metsa alatiseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega, näiteks põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid.

§ 16. Keelatud tegevus

Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;
- 2) energiapuistute rajamine;
- 3) maavara kaevandamine;
- 4) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 5) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal.

§ 17. Vajalik tegevus

Piiranguvööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel vajalik nende ilme ja liigikoosseisu säilimist tagav tegevus nagu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või raadamine.

5. peatükk Lõppsätted

§ 18. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 19. Menetluse läbiviimine

Maalasti looduskaitseala kaitse-eeskirja kehtestamise menetlus viidi läbi keskkonnaministri 3. märtsi 2010. a käskkirjaga nr 279 algatatud haldusmenetluses, mille ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas⁵.

§ 20. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

1

EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

2

Kaitseala on moodustatud keskkonnaministri 3. juuli 2006. a määrusega nr 43 „Must-toonekure ja suurkonnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” kaitse alla võetud Maalasti suur-konnakotka püsielupaiga baasil. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunkti 209 kohaselt hõlmab kaitseala osa Maalasti loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

3

Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

4

Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on kantud määruse lisas esitatud kaardile, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1:10 000) ja maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (register.keskkonnainfo.ee) ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

5

Seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee.

Keit Pentus-Rosimannus

Keskkonnaminister peaministri ülesannetes

Keit Pentus-Rosimannus

Keskkonnaminister

Heiki Loot

Riigisekretär

Lisa 3. Maalasti looduskaitseala kaitse-eesmärkide ja väärtuste koondtabel

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
Elustik					
2.1.1.1.	Suurkonnakotkas	Maalasti looduskaitsealal pesitseb üks paar suurkonnakotkast.	Toitumisalade võsastumine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Madal soo loodusliku veerežiimi taastamine. 2. Madal soo puhastamine võsast. 3. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine. 	Maalasti looduskaitsealal pesitseb üks paar suurkonnakotkast.
2.1.1.2.	Väikekonnakotkas	Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paari väike-konnakotkast.	Toitumisalade võsastumine.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Madal soo loodusliku veerežiimi taastamine. 2. Madal soo puhastamine võsast. 3. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine. 4. Iga-aastane väikekonnakotka pesitsusedukuse seire. 	Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paari väike-konnakotkast.
2.1.1.3.	Laanerähn	Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar laanerähni.	Sobilike pesitsus- ja toitumisalade vähenemine	Vanade loodusmetsade elupaigatüübi seisundi paranemine loodusliku arengu tulemusena.	Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar laanerähni.

2.1.1.4.	Rohunepp	Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt viis paari rohuneppi.	Sobilike pesitsus- ja toitumisalade vähenemine	1. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine. 2. Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine. 3. Rohunepi perioodiline seire.	Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt viis paari rohuneppi.
2.1.1.5.	Musträhn	Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar musträhni.	Sobilike pesitsus- ja toitumisalade vähenemine	Vanade loodumetsade elupaigatüübi seisundi paranemine loodusliku arengu tulemusena.	Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar musträhni.

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.1.1.6.	Roo-loorkull ja soo-loorkull	Sobilike pesitsus- ja toitumisalade vähenemine	Sobilike pesitsus- ja toitumisalade vähenemine	Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.	Roo-loorkull ja soo-loorkull
2.1.1.7.	Rukkirääk	Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemal viis paari rukkirääkusid.	Rohumaade hävimine ja intensiivpõllumajandus	1. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine. 2. Rukkiräägu perioodiline seire.	Maalasti looduskaitsealal pesitseb vähemal viis paari rukkirääkusid.
2.1.1.8.	Läbirändel peatuvad linnud	Maalasti looduskaitsealal on säilinud rändlindudele sobilik peatuspaik 247 ha suurusel alal.	Maaparandus, soode kuivendamine.	1. Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine 2. Madalsoo avatud koosluste taastamine (puurinde likvideerimine).	Maalasti looduskaitsealal on säilinud rändlindudele sobilik peatuspaik 247 ha suurusel alal.
			Rohumaade kadumine.	Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.	

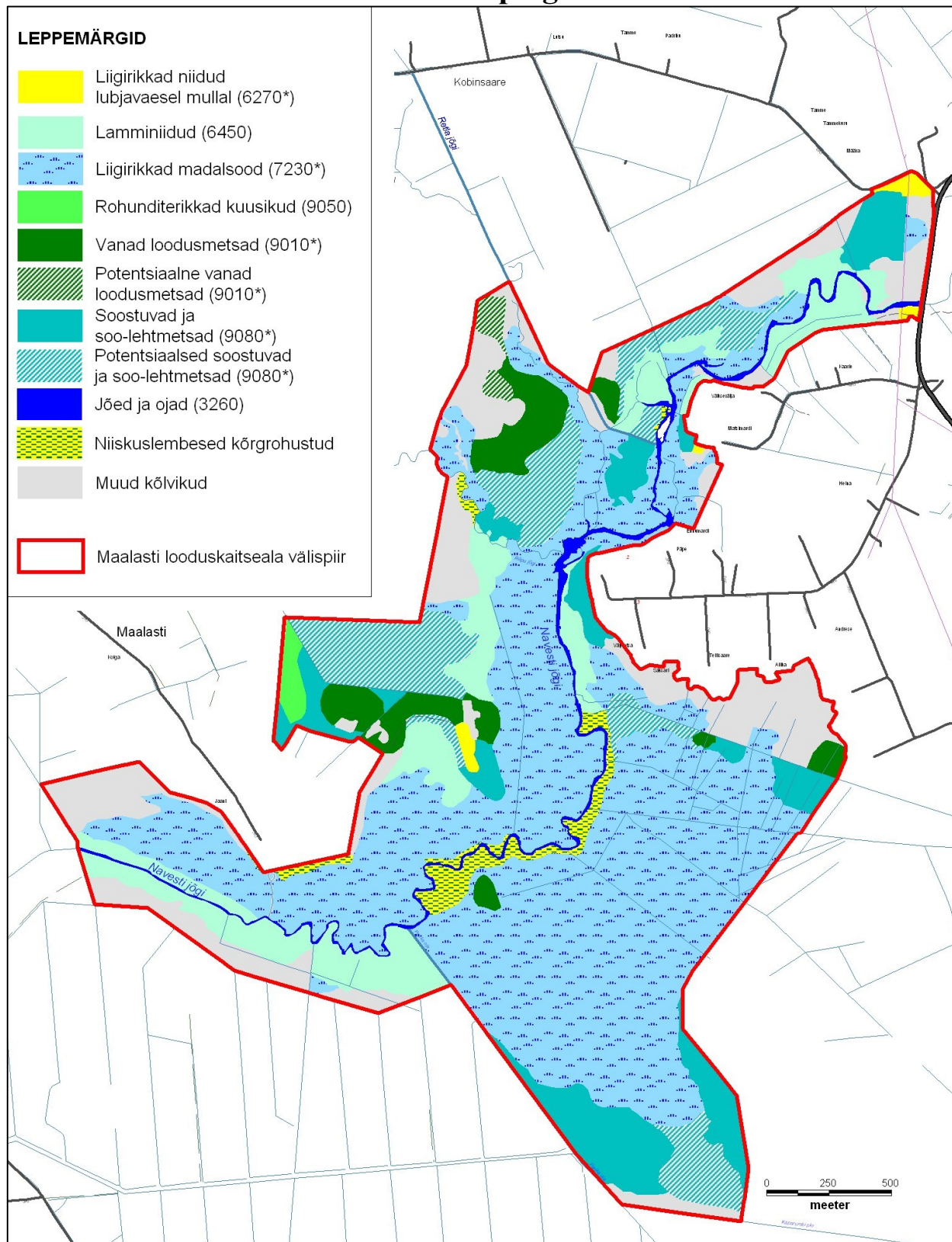
2.1.2.1.	Saarmas	Maalasti looduskaitsealal elab vähemalt neli paari saarmaid.	Otseseid ohutegureid ei ole teada.		Maalasti looduskaitsealal elab vähemalt neli paari saarmaid.
2.1.3.1.	Vareskaeraaasasilmik	Maalasti looduskaitsealal elab elujõuline vareskaeraaasilmiku populatsioon.	Madalsoode kuivendamine ja metsastumine.	Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.	Maalasti looduskaitsealal elab elujõuline vareskaeraaasilmiku populatsioon.
			Märgade niitude metsastumine.	Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.	
2.1.3.2.	Suur-kuldtiib	Maalasti looduskaitsealal elab elujõuline suurkuldtiiva populatsioon.	Madalsoode kuivendamine.	1. Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine. 2. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.	Maalasti looduskaitsealal elab elujõuline suurkuldtiiva populatsioon.
			Madalsoode ja märgade niitude metsastumine.		

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.1.3.1.	Juurduv kõrkjas	Maalasti looduskaitsealal kasvab elujõuline juurduva kõrkja populatsioon.	Kasvukohtade kuivendamine	Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.	Maalasti looduskaitsealal kasvab elujõuline juurduva kõrkja populatsioon.
Elupaigad					
2.2.1.	Jõed ja ojad (6450)	Maalasti looduskaitsealal on elupaigatüüp jõed ja ojad säilinud vähemalt 4,5 ha suurusel alal, seisundiga A (väga hea).	Olemasolevate kuivendussüsteemide hooldus	Kuivendussüsteemide hooldamisel rajada kogumiskraavidele setebasseinid.	Maalasti looduskaitsealal on elupaigatüüp jõed ja ojad säilinud vähemalt 4,5 ha suurusel alal, seisundiga A (väga hea).

2.2.2.	Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	Maalasti looduskaitsealal on elupaigatüüp liigirikkad niidud lubjavaesel mullal säilinud vähemalt 1,8 ha suurusel alal, seisundiga A (väga hea).	Elupaigatüübi võsastumine ja metsastumine.	1. Võsastunud aruniitude taastamine. 2. Säilinud ja korrastatud aruniitude regulaarne hooldus.	Maalasti looduskaitsealal on elupaigatüüp liigirikkad niidud lubjavaesel mullal säilinud vähemalt 1,8 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).
2.2.3.	Lamminiidud (6450)	Maalasti looduskaitsealal on lamminiidu elupaigatüüp säilinud vähemalt 56 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).	Lamminiitude võsastumine ja metsastumine.	1. Võsastunud lamminiitude taastamine. 2. Säilinud ja korrastatud lamminiitude regulaarne hooldus.	Maalasti looduskaitsealal on lamminiidu elupaigatüüp säilinud vähemalt 56 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).
2.2.4.	Liigirikkad madalood (7230*)	Maalasti looduskaitsealal on liigirikka madalood elupaigatüüp säilinud vähemalt 247,7 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).	Madalood kuivendamine.	Madalood loodusliku veerežiimi taastamine.	Maalasti looduskaitsealal on liigirikka madalood elupaigatüüp säilinud vähemalt 247,7 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).
			Madalood võsastumine ja metsastumine.	Madalood puurinde ja põõsarinde likvideerimine.	
JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.2.5.	Vanad loodumetsad (9010*)	Maalasti looduskaitsealal on vanade loodumetsade elupaigatüüp säilinud vähemalt 20 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).	Metsamajanduslik tegevus.	Vana loodumetsa elupaigatüübi looduslikule arengule jätmine.	Maalasti looduskaitsealal on vanade loodumetsade elupaigatüüp säilinud vähemalt 20 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).

2.2.6.	Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Maalasti looduskaitsealal on rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüp säilinud vähemalt 3 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).	Metsamajanduslik tegevus.	Rohunditerikka kuusiku elupaigatüübi looduslikule arengule jätmine.	Maalasti looduskaitsealal on rohunditerikaste kuusikute elupaigatüüp säilinud vähemalt 3 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).
2.2.7.	Soostuvad ja soolehtmetsad (9080*)	Maalasti looduskaitsealal on soostuvate ja soolehtmetsade elupaigatüüp säilinud vähemalt 47 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).	Soostuvate ja soolehtmetsade naaberalade kraavivõrgu jätkuv kuivendav mõju.	Madalsoo loodusliku veerežiimi taastamine.	Maalasti looduskaitsealal on soostuvate ja soolehtmetsade elupaigatüüp säilinud vähemalt 47 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B (hea).

Lisa 4. Maalasti looduskaitseala elupaigatüübid

Lisa 5. Kaitsekorralduskava avalikustamise materjalid

Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise koosolek

PROTOKOLL

Kõo vallamajas
11. november 2014

Algus kell 15.00 lõpp kell 16.10

Juhatas: Meelis Suurkask

Protokollis: Monika Tischler

Võtsid osa: (Protokollile lisatud osavõtjate nimekiri registreerimislehel)

PÄEVAKORD

1. Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2015-2024 tutvustus
2. Kaitsekorralduskava arutelu.

1. Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2015-2024 tutvustus

Meelis Suurkask: Alustab koosolekut ja tutvustab Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava. Toob välja ala kaitse alla võtmise põhjused ja kirjeldab kaitseväärtusi. Näitab kava osaks olevaid kaarte, mis iseloomustavad kaitseala maakasutust, omandivormi ning jagunemist erineva kaitsereežiimiga võõnditesse. Tutvustab kaitsekorralduskavaga Maalasti looduskaitsealal planeeritavaid kaitsekorralduslikke tegevusi.

OTSUSTATI

Võtta Maalasti looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2015-2024 teadmiseks.

2. Kaitsekorralduskava arutelu.

Rein Vahtra: Arutleb kaitseala moodustamise vajaduse üle. Sealhulgas puudujääva maamaksu kompenseerimise puudumise osas.

Arutletakse 21 hektari suuruse heinamaa niitmise võimalusi. Luhaheinamaade hooldamine on maaomanike ülesanne. Meelis Suurkask juhib tähelepanu Natura ala soodustustele.

Kutt Luht: Kirjeldab, kuidas niita nii, et võimalikult vähe loomi ja linde selle käigus hukkuks.

Tarmo Riisk: Mis juhtub ümbritsevate aladega, kui kuivendussüsteeme muudetakse selliselt nagu kaitsekorralduskavas kirjas?

Meelis Suurkask: Kaitsekorralduskavaga kaitsealal planeeritavad veerežiimi muutused ei tohi mõjutada ümbritsevaid alasid. Kuivendussüsteemide eesvoolud, mis läbivad Maalasti looduskaitseala, jäävad toimima. Kaitse-eeskirja kohaselt on eesvoolusid lubatud hooldada. Kaitseala Unakvere soo veerežiimi taastamisel on vajalik väljaspool kaitseala oleva maaparandussüsteemi ümberprojekteerimine ning kogutava pinnavee suunamine Unakvere peakraavi.

Tarmo Riisk: Kas alal võib liikuda?

Meelis Suurkask: Jah, välja arvatud kotka pesitsemise ajal Maalasti sihtkaitsevööndis.

OTSUSTATI

Ettepanekuid kaitsekorralduskava täiendamiseks ei tehtud.

Meelis Suurkask
Koosoleku juhataja

Monika Tischler
Protokollija

